

VIINIMATKALLE ITÄVALTAAN?

Wachaun, Kremstalin ja Kamptalin viini-
alueiden tarjonta viinimatkailijalle

Sanna Tukiainen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2012
Matkailun koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Matkailun koulutusohjelma

SANNA TUKIAINEN

Viinimatkalle Itävaltaan?

Wachaun, Kremstalin ja Kamptalin viinialueiden tarjonta viinimatkailijalle

Opinnäytetyö 66 sivua

Marraskuu 2012

Tämän opinnäytetyön aiheena oli viinimatkailu kolmella viinialueella Ala- Itävallan provinssissa, itäisessä Itävallassa. Kyseiset alueet - Wachaun, Kremstalin ja Kamptalin laaksot - muodostavat yhden yhtenäisen matkailualueen Tonavan laakson varrelle ja ovat tunnettuja laadukkaiden viinien tuottajina. Alueelle suuntautuu jo varsin paljon viinimatkailua, mutta Itävallan ulkopuolella alueiden tunnettuus matkakohteina on varsin vähäistä. Työn tarkoituksena oli kartoittaa näiden kolmen alueen matkailullinen tarjonta, jota ei rajattu pelkästään viiniattraktioihin. Tätä kokonaistarjontaa analysoitiin ja peilattiin viinimatkailun ulottuvuuksia ja viinimatkailijan odotuksia ja toiveita esittäviä teorioita vasten ja näin pyrittiin selvittämään kuinka alueiden matkailutarjonta vastaa viinimatkailijoiden tarpeisiin. Itävallan, Ala-Itävallan ja valittujen kolmen viinialueen matkailuun oli tutustuttu jo edeltäkäsien paikan päällä ja näin kerätty valtaosa opinnäytetyössä käytetystä aineistosta ja tiedosta. Aihetta sivuavaa kirjallisuutta sekä paikallisten matkailujärjestöjen ja matkailuyritysten esitteitä ja internet-sivuja käytettiin niin ikään lähteinä.

Wachaun, Kamptalin ja Kremstalin matkailutarjonta paljastui laajaksi ja monipuoliseksi. Pääpaino oli erityisesti kulttuuriin, historiaan, luontoon sekä viiniin ja ruokaan liittyvien attraktioissa, kuten tunnetuilta ja historiallisilta viinialueilta saattoi odottaa. Tarjontaa analysoidessa kävi selväksi, että se vastaa varsin hyvin viinimatkailijoiden odotuksiin ja toiveisiin vain informaation hankinta voi osoittautua ongelmalliseksi. Myös viinimatkan kaikki ulottuvuudet on mahdollista kokea alueiden matkailutarjonnan puitteissa. Alueiden matkailutarjonta on pitkälle kehittyntä, verkostoitunutta ja hyvin organisoitua. Alueiden markkinointiin ja informaation saatavuuteen useammilla kielillä, erityisesti pienien attraktioiden osalta, tulisi silti kiinnittää jatkossa huomiota.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Tourism

SANNA TUKIAINEN

Wine trip to Austria?

The touristic offer of Wachau, Kremstal and Kamptal regions for a wine tourist

Bachelor's thesis 66 pages

November 2012

The topic of this thesis was wine tourism in three quality wine growing regions in Lower Austrian province in Eastern Austria. Combined, the wine growing regions of Wachau, Kremstal and Kamptal form a popular wine tourism destination. The aim of the study was to map out the touristic offer of these regions, including but not limited to wine related attractions. This offer was then analysed by using two models that reflect the different dimensions of wine tourism as well as the wine tourist's expectations.

As a result a wide range of different attractions and activities were uncovered, mostly related to history, culture, nature, wine and food. This touristic offer matched nearly perfectly the wine tourist's demands and facilitated experiencing all the different dimensions of wine travel defined in the models. The touristic offer for a wine tourist is well developed and organised but lacks in marketing, as the destination is rather poorly known outside Austria. Another point hindering the wine tourists experience is the lack of information in other languages in German. This is especially true when talking about the smaller attractions.

Key words: Wine tourism, wine regions, touristic offer, Lower Austria, Austria

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	TUTKIMUSSUUNNITELMA	8
2.1	Tutkimuksen kohde.....	8
2.2	Käsitteet ja teoriat	9
2.2.1	Kulttuurimatkailu	9
2.2.2	Viinimatkailu ja ruokamatkailu.....	10
2.2.3	Winescape	11
2.2.4	Attraktio, nähtävyys	11
2.2.5	Viinimatkailijoiden profilointi	12
2.2.6	Terroir – Milieu – Region/Territory – Landscape.....	13
2.2.7	Kriittisten piirteiden malli	16
2.3	Tutkimuskysymykset	18
2.4	Aineisto ja menetelmät	18
2.5	Tutkimuksen kulku	18
3	KOHDEALUE	20
3.1	Itävalta	20
3.1.1	Historia ja nykypäivä	21
3.1.2	Itävalta matkailumaana	23
3.1.3	Itävalta viinintuottajamaana	25
3.2	Ala-Itävallan provinssi.....	28
3.2.1	Ala-Itävalta matkailualueena	29
3.2.2	Viinintuotanto Ala-Itävallassa	30
3.3	Wachau, Kremstal, Kamptal	32
3.3.1	Wachau, Kremstal ja Kamptal viinialueina	33
3.3.2	Codex Wachau	36
4	WACHAUN, KREMSTALIN JA KAMPTALIN MATKAILULLINEN TARJONTA	37
4.1	Kaupungit ja kylät.....	37
4.2	Luostarit ja palatsit.....	41
4.3	Viinikohteet	43
4.4	Luonto ja liikunta.....	47
4.5	Festivaalit.....	49
4.6	Majoitus ja ravintolat	50
4.7	Muita aktiviteetteja	53
5	MATKAILUTARJONNAN ANALYYSI	55
5.1	Analyysi kriittisten piirteiden mallin mukaan.....	55

5.1.1 Keskeinen viinituote.....	55
5.1.2 Kohteen keskeiset piirteet	56
5.1.3 Kulttuurituote	57
5.2 Analyysi terroir-milieu-territory/region-landscape –konseptin mukaan	58
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	61
LÄHTEET:.....	64

ERITYISSANASTO

Cru	Tulee ranskan sanasta croitre, kasvaa tai kasvu. Voi viitata viinin tyyliin, alkuperään tai laatuun. (Ranskassa) viitataan viinitarhaan tai -alueeseen. Ranskassa termillä on hyvin määrätty, spesifi merkitys, jolla luokitellaan viinin laatu ja alkuperä. Ranskan ulkopuolella sanalla cru ei ole niin tiukasti rajattua merkitystä. Cru voi viitata jonkin tietyn tuottajan parhaisiin viineihin, ei pelkästään viinitarhaan tai tilaan joka sen on tuottanut tai virallisesti luokiteltuihin viineihin
Enologi (-a)	Oppi viineistä ja niiden valmistamisesta, viinitiede. Enologi on enologian asiantuntija
Gastronomia	Ruoanvalmistuksen korkealuokkaisten herkkujen tuntemusta ja valmistusta, hyvien ruokien ja juomien arvostava harrastus
Heuriger	Itävallassa viimeisimmän sadon viini. Itävaltalainen laitos, jossa tarjoillaan viimeisimmän sadon viinejä
Kulinarismi	Herkuttelu, ruoasta nautiskelu.
Kulinaarinen	Hienoa ruoanlaittotaitoa koskeva
Terroir	Kasvuympäristö. tekijöiden, kuten maaperä, korkeus, ilmasto, ilmansuunta, kastelu, ojitukset ja niin edelleen, yhteisvaikutus viininviljelyssä. Yksi ja sama rypälelajike voi tuottaa eri alueille istutettuna täysin toisistaan poikkeavia viinejä, jolloin puhutaan terroirin eli kasvuympäristön vaikutuksesta.

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen aiheena on itäisessä Itävallassa, Ala-Itävallan provinssissa sijaitsevien kolmen viinialueen Wachau, Kremstalin ja Kamptalin matkailullisen tarjonnan ja vetovoiman tutkiminen. Nämä kolme viinialuetta, jotka sijaitsevat viere vieressä, muodostavat suosituksen matkailualueen erityisesti viinimatkailejien piirissä. Tässä tutkimuksessa kartoitetaan näiden kolmen alueen yhteinen matkailutarjonta ja sitä analysoidaan kahta eri viinimatkailuun liittyvää mallia hyödyntäen sekä viinimatkailejan profiiliin peilaten. Tarkoituksena on selvittää matkailutarjonnan laajuus ja kuinka hyvin se vastaa viinimatkailejien odotuksia ja vaatimuksia. Jotta näitä tätä kolmen viinialueen muodostamaa kohdealuetta voisi paremmin ymmärtää, tutustutaan aluksi sekä Itävallan vaiheisiin ja matkailuun sekä Ala-Itävallan provinssiin kokonaisuudessaan matkailukohteenä ja viinintuottaja-alueena.

Tavoitteena on selvittää, mitä erityyppisiä attraktioita alueet tarjoavat viinimatkailejalle ja mihin näiden alueiden vetovoima perustuu. Tutkimuksessa pitäisi selvittää, mitkä ovat viinimatkailejien odotukset viinimatkaltaan ja kohteeltaan, ja onnistuuko kartoittamani Wachau, Kremstalin ja Kamptalin matkailullinen tarjonta vastaamaan näihin ja kuinka hyvin.. Lisäksi tavoitteena on tutkia viinimatkan ulottuvuuksia, ja sitä, ovatko nämä ulottuvuudet mahdollista tavoittaa kohteena olevilla viinialueilla. Vielä yhtenä toiveena on syventää omaa ymmärrystä alueesta ja sen viinimatkailemahdollisuuksista. Tätä saavutettua uutta tietoa ja ymmärrystä voi myöhemmin hyödyntää alueen matkailun parissa työskennellessä.

2 TUTKIMUSSUUNNITELMA

2.1 Tutkimuksen kohde

Itävalta on vetovoimainen matkailumaa Euroopan sydämessä, josta useimmille tulee ensimmäisenä mieleen Alpit, talviurheilu ja historialliset kaupunkikohteet kuten Wien ja Salzburg. Mitä useimmat eivät tiedä on se, että Itävalta on myös yksi maailman johtavia laatuviinien valmistajia. Viininviljelyllä on Itävallassa pitkä historia, mutta vasta viime vuosikymmeninä Itävaltalaiset viinit ovat todella nousseet suurten tunnettujen laatuviinien rinnalle. Erityisesti Ala-Itävallan (Niederösterreich) provinssissa itäisessä Itävallassa sijaitsevat Wachau, Kremstalin ja Kamptalin viinialueet, jotka itse asiassa yhdessä muodostavat yhden isomman vetovoimaisen alueen, ovat saaneet kansainvälistä tunnustusta laadukkaasta ja omaleimaisesta tuotannostaan ja vanginneet viinintuntijoiden mielenkiinnon maailmanlaajuisesti. Näille alueille suuntautuu myös koko ajan kasvava matkailijavirta. Viininviljelyn lisäksi nämä alueet viehättävät suurella määrällä historiallisia, kulttuurisia ja luonnonnähtävyyksiä.

Olen itse asunut Kremsin kaupungissa Ala-Itävallan provinssissa aivan Wachau laakson ovella vuosina 2010 - 2011 sekä myöhemmin vierailut alueella useasti niin loman kuin töidenkin merkeissä ja olen päässyt omakohtaisesti todistamaan alueen vetovoimaa, tutustumaan sen tarjontaan, attraktioihin ja palveluihin. Alueen kauneus ja monipuolisuus on valloittanut sydämeni ja tämä on osasy sille, miksi haluan opinnäytteesäni tutkia juuri tätä aluetta.

Toinen syy on se, että aloitettuani työskentelyn incoming- matkatoimistossa Itävallassa kuluvana vuonna olen usein joutunut tekemisiin alueen kanssa töiden puolesta. Tästä syystä haluan analysoida alueen matkailutarjontaa ja syventää omaa ymmärrystäni alueesta ja siitä, mitä sillä on tarjonta erilaisille viinimatkailijoille.

Mistä päästäänkin itse tutkimuksen tavoitteisiin ja tarkoitukseen. Tavoitteena on kartoittaa Wachau, Kremstalin ja Kamptalin alueiden matkailullinen tarjonta ja kuinka se vastaa viinimatkailijoiden odotuksia ja vaatimuksia viinimatkakohteelta.

Kaikkien kolmen alueen matkailullinen tarjonta kerätään yhteen eri attraktiokategorioiden alle, minkä jälkeen tätä tarjontaa analysoidaan kirjallisuudesta löytyvien mallien

pohjalta, jotka kartoittavat viinimatkailejoille tärkeät tekijät viinimatkassa ja viinikohteissa sekä viinimatkan eri ulottuvuuksia. Tavoitteena on saada hyvä kuva siitä, mitä alueella on tarjota erityyppisille viinimatkailejoille ja kuinka se onnistuu eri odotusten täyttämässä. Tätä tietoa voivat muut, sekä minä itse, hyödyntää jatkossa ammatillisessa elämässä, pohjana jatkotutkimukselle tai vaikka inspiraationa viini- ja kulttuurimatkalle Ala-Itävaltaan.

2.2 Käsitteet ja teoriat

2.2.1 Kulttuurimatkailu

OECD määrittelee kulttuurimatkailun matkailun alalajiksi, jonka kohteena on tietyn maan tai alueen kulttuuri, alueen ihmiset ja heidän elämäntapansa, uskontonsa, taiteensa, historiansa, arkkitehtuurinsa ja kaikki muut palaset, jotka aikojen saatossa ovat muovanneet alueen ihmisten elämäntapaa (Types of tourism 2010, 57).

Lominén ja Edmundsin mukaan kulttuurimatkaileijan päämotivaatiotekijöitä ovat uteliaisuus, oppiminen tai itsensä sivistäminen muiden kulttuureista. Kulttuuri termillä ei tarkoiteta vain korkeakulttuuria vaan se kattaa myös perinteiset festivaalit ja tapahtumat, musiikin, käsityön, ruuan, kansaperinteen ja jokapäiväisen elämän. Kulttuurimatkailu voidaan jakaa pienempiin alalajeihin matkailun painopisteen mukaan. Tällaisia alalajeja ovat esimerkiksi perinnematkailu eli heritage tourism, etninen matkailu ja erilaiset SIT-matkailun eli special interest tourismin muodot, jolloin matkustetaan jonkin tietyn kiinnostuksen kohteen motivoimana. (Lominé & Edmunds 2007, 39-40.)

Crocen ja Perrin mukaan ruoka ja viinimatkailulla on monia yhteneväisyyksiä kulttuurimatkailun kanssa. Aikaisemmin kulttuurimatkailun käsitettiin tarkoittavan lähinnä historiallisissa kaupungeissa vierailua ja kuuluisien taideteosten ja monumenttien ihailua. Viime vuosina käsite on kuitenkin laajentunut sisältämään taiteen ja historian lisäksi myös kansaperinteen, gastronomian, sekä eri yhteistöihin ja heidän elämäntapaansa ja perinteisiinsä tutustumisen. (Croce & Perrin 2010, 6.)

2.2.2 Viinimatkailu ja ruokamatkailu

Viinimatkailu ja ruokamatkailu kulkevat luonnollisesti käsi kädessä. Viinimatkailu tunnustetaan myös maatalousmatkailun, maaseutumatkailun, kulttuurimatkailun, teollisuusmatkailun eli industrial tourismin ja Special interest- matkailun muodoksi. (Alebaiki, Iakovidou 2011,124, Yuan ym. 2005 mukaan.)

Ruokamatkailu voidaan määritellä vierailuiksi ruoka-aineen alkutuottajien tai ruokaa edelleen jalostavien tahojen luona, ravintoloissa, erilaisilla ruoka-aiheisilla festivaaleilla tai muissa erikoiskohteissa, kun vierailijan päämotiivina on maistella tuotteita ja tutustua tiettyjen erikoistuneiden alueiden piirteisiin ja tuotantoon (Hall & Sharples 2008, 5 Hall & Mitchell 2001, 308 mukaan).

Viinimatkailu puolestaan voidaan määritellä viinitarhoilla, viinitiloilla, viinifestivaaleilla ja viini näytöksissä vierailemiseksi, kun vierailijan päämotiivina vierailulle on maistella rypäleviinejä ja tutustua eri viininviljelyalueiden ominaisuuksiin (Hall & Sharples 2008, 5, Hall 1996 mukaan).

Carlsenin ja Chartersin mukaan viini, ruoka ja taiteet kollektiivisesti muodostavat viinimatkailutuotteen ydinelementit ja tarjoavat sellaisen elämäntyyli-paketin, jota viinimatkailijat tavoittelevat ja pyrkivät kokemaan (Carlsen & Charters 2006, 2).

Ruokamatkailu, kuten myös viinimatkailu, muodostuu Grocen ja Perrin (2010, 1) mukaan useista osasista. Kotoa lähdetään ajatuksena saapua alueelle, joka tunnetaan tietyn ruoka-aineen tuottajana. Perillä halutaan ymmärtää alueen kulttuuriperintöä, tavata tuottajia henkilökohtaisesti ja päästä seuraamaan tuotteen tuotantoprosessia, maistella valmistettua tuotetta sen synnyinpaikalla, mahdollisesti hankkia tuotetta kotiin vietäväksi ja palata kotiin kokemuksen rikastuttamana.

Mikä tahansa vierailu ruoka- tai viinikohteeseen ei ole kuitenkaan ruoka- tai viinimatkailua, vaan matkailijan motivaatio kokea ja tutustua tietyn alueen tuotteisiin paikan päällä on avainasemassa (Hall & Sharples 2008, 5).

2.2.3 Winescape

Edellä annetussa määritelmässä viinimatkailusta mainitaan halu tutustua eri viininviljelyalueiden ominaisuuksiin. Tämä viittaa siihen, että pelkästään itse viini ja viininvalmistus eivät riitä kattamaan viinimatkailun käsitettä, vaan itse alueella ja sen piirteillä on oma roolinsa, kun määritellään viinimatkailua. Juuri viininviljelyalueeseen ja sen ominaispiirteisiin viitataan usein termillä winescape. (Alebaki & Iakovidou 2011, 123, Petersin 1997 mukaan.)

Winescapen voi ajatella koostuvan kolmesta osasta: viinitarhoista, viinintuotannosta sekä viinitiloista, joilla viini valmistetaan ja säilötään (Alebaki & Iakovidou 2011, 124, Telferin 2001 mukaan). Tämä on varsin suppea määritelmä, sillä viinialueen luonne ja ominaisuudet eivät rajoitu vain näihin tekijöihin.

Winescapen laajemmassa määritelmässä käsite kattaakin viinitarhojen, viinitilojen ja muiden fyysisten rakennelmien ja viinien lisäksi myös luonnollisen maiseman ja miljööön sekä ihmisten, kulttuuriperinnön, kaupunkien, niiden arkkiehtuurin ja artefaktien vuorovaikutuksen (Thomas, Quintal & Phau n.d., 1, Johnson & Bruwerin 2007, 277 mukaan).

2.2.4 Attraktio, nähtävyys

Attraktiot ovat fasiliteetteja, jotka on kehitetty varta vasten tarjoamaan alueen asukkaille ja vierailijoille viihdettä, aktiviteetteja, oppimismahdollisuuden, sosiaalista kanssakäymistä ja muita stimulaation muotoja, jotka tekevät kohteesta halutun ja nautittavan paikan (Goeldner & Richie 2006, 579).

Lominén ja Emundsin (2007, 10) mukaan attraktiot muodostavat matkailun kulmakiven ja niitä pidetään usein pääasiallisena vetovoimatekijänä kohteissa. Attraktiot voidaan jakaa neljään ryhmään:

- 1) Ihmisen rakentama spesifinen attraktio, joka rakennettu varta vasten matkailullisia tarkoituksia varten. Esimerkiksi teemapuistot ja kasinot.
- 2) Ihmisen rakentama non-spezifinen attraktio. Alun perin rakennettu muita kuin matkailullisia tarkoituksia varten, mutta niiden kulttuurinen merkittävyys on

tehnyt niistä myöhemmin matkailunähtävyyksiä. Tällaisia ovat esimerkiksi katedraalit ja erilaiset historialliset rakennukset ja monumentit.

- 3) Luonnon attraktiot, kuten poikkeuksellisen kauniit luonnolliset alueet ja luonnonpuistot. Mahdollista jakaa vielä alalajeihin, kuten kasvillisuus, topografia ja niin edelleen.
- 4) Festivaalit ja tapahtumat. Usein kulttuuriin liittyviä tapahtumia, jotka sijoittuvat rajatulle aikavälille. Voivat olla säännöllisesti toistuvia tapahtumia tai kerta tapahtumia.

Tourism Western Australia määrittelee attraktion tietyn paikan fyysiseksi tai kulttuuriseksi piirteeksi, jonka matkailija kokee pystyvän vastaamaan yhteen tai useampaan heidän vapaa-ajan tarpeistaan. Tällaiset piirteet voivat olla luonteeltaan ympäristöön liittyviä, kuten ilmasto, kulttuuri, kasvillisuus ja maisema, tai ne voivat liittyä läheisesti tiettyyn paikkaan, kuten tietty museo tai vesiputous. (Tourism Western Australia 2006, 2, Harris & Howardin 1996 mukaan.)

2.2.5 Viinimatkailijoiden profilointi

Viinimatkailijat ja heidän motiivinsa, odotuksensa ja demografiset piirteet ovat olleet tutkimuksen kohteena useilla viinimatkailua tutkineilla alan ammattilaisilla, ja heistä onkin saatu varsin paljon mielenkiintoista dataa. Monissa tutkimuksissa puhutaan viini- ja ruokamatkailijasta yhdistetysti tai viinimatkailijaa käsitellään kulttuurimatkailijan alalajina.

Crocen ja Perrin (2010, 45) mukaan matkailija, joka valitsee nimenomaan viini ja ruokamatkailun, on oleellisesti kulttuurimatkailija. Yhteisiä piirteitä viini ja ruokamatkailijoille on se, että he:

1. Nauttivat ruuasta ja juomasta ja haluavat oppia lisää aiheesta. Joko he ovat valistuneita kuluttajia tai pyrkivät olemaan sellaisia.
2. Ruoka on heille sekä kulttuurin osa että taidetta. He ovat avoimia uusille kokemuksille ja haluavat ruoan kautta tutustua erilaisiin kulttuureihin ja identiteetteihin.
3. Ovat koulututtuneita ja omaavat hyvän tietämyksen eri kulttuureista. Käyttävät mielellään aikaa jossain vaiheessa lomaansa opettavaiseen tai sivistävään ohjel-

maan kuten opastettuihin kierroksiin eri kohteissa, ohjattuihin maisteluihin jne. Heille on tärkeää ”life long learning”.

4. Ovat itsenäisiä matkailijoita, eivät mielellään käytä matkanjärjestäjien palveluita vaan tekevät matkajärjestelynsä itse.
5. Omaavat korkeat odotukset kohteelle ja haluavat todella kokea sen ainutlaatuisen luonteen ja maun, palvelut ja fasilitetit.

Tutkimuksissa on myös havaittu, että viinimatkailija kaipaa laajaa matkailuelämystä ja viinitilavierailujen lisäksi kohteelta toivottiin mahdollisuuksia nähdä kauniita maisemallisia paikkoja, mahdollisuutta tutustua ystävällisiin ja vieraanvaraisiin ihmisiin ja nähdä ja tehdä paljon erilaisia asioita (Getz & Brown 2006, 149, Williams & Dossa 2003, 9, mukaan).

Williamsin ja Kellyn mukaan viinimatkailijat ylipäätään ovat aktiivisempia ja omistautuneempia kuin matkailijat yleensä ja että noin neljännessä heistä voidaan pitää kulttuurisina viinimatkailijoina, joilla kulttuuri on siis yksi päämotiivi matkalle (Getz & Brown 2006, 149 Williams & Kelly 2001 mukaan).

2.2.6 Terroir – Milieu – Region/Territory – Landscape

Viinimatkailun kokemus keskittyy ensisijaisesti kahden käsitteen väliseen ympäristöön. Nämä ovat *cru*, itse motivaation lähteenä oleva viini tai viinitila, joka on olennaisesti sidottu siihen alueeseen, josta se on lähtöisin. Toinen on se fyysinen, maantieteellinen tila johon *cru* on sidoksissa. Viinimatkailijan kokemuksen voidaan ajatella olevan kuvainnollinen matka näiden kahden käsitteen välillä. Tästä lähtökohdasta ovat Croce ja Perrin (2010, 19-22) muovanneet *terroir – milieu – territory/region – landscape* -konseptin, joka tuo yhteen viini- ja ruokamatkailun maantieteellisen, taloudellisen, sosiologisen ja antropologisen ulottuvuuden. Kävijän kokemus on sitä rikkaampi ja vahvempi, mitä paremmin matka onnistuu koskettamaan näitä neljää osa-alueita.

Terroir:

Terroir on avaintekijä kun puhutaan viineistä. Sillä viitataan maa-alueeseen, joka tiettyjen ominaisuuksiensa perusteella identifioi sen maataloudellisesta näkökulmasta. Näitä ovat maa-alueen fyysiset ominaisuudet, kuten maaperä, korkeus ja ilmasto, mutta myös

ihmisen vaikutus, kuten viljelmien pengerrykset, kastelu, ojitukset ja niin edelleen. (Croce & Perri 2010, 20, Vaudourin 2003 mukaan.) Terroirin voi myös ajatella olevan paikan henki, joka synnyttää alueen tunnelman. Alueen luonnollisten ominaisuuksien ja ihmisen toiminnan yhteisvaikutus synnyttää tietyillä alueilla ainutlaatuiset olosuhteet korkealaatuisten maataloustuotteiden tuottamiseen. Nämä tuotteet omaavat ainoalaatuiset ominaisuudet ja heijastavat vahvasti aluetta, jolta ovat peräisin. Tästä syystä erilaiset laatumerkinnot esimerkiksi viineissä useimmiten liittyvät viinin maantieteelliseen alkuperään. Terroir käsite laajimmassa merkityksessään pitää sisällään myös miljöön, ympäristön ja maiseman. Terroirin voi määrittellä myös sanoilla maa tai syntymäpaikka, jolloin sen yhteys kulttuurimiljööseen, perinteisiin, alueen tyypillisiin piirteisiin ja resursseihin käy ilmi selkeämmin. (Croce & Perri 2010, 20.)

Milieu:

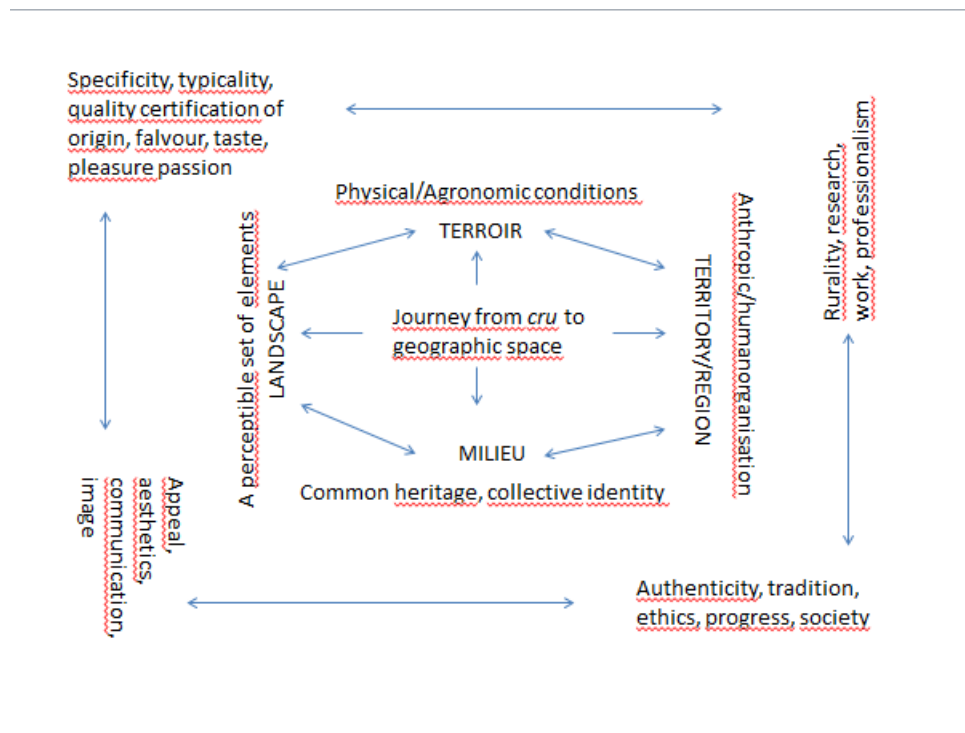
Milieu tai miljöö edustaa yhteistä perintöä ja identiteettiä, jotka molemmat ovat olennaisia paikan tai alueen entiteetin muovautumisessa. Yhdessä ne kokoavat yhteen kaikki ne aineettomat ja aineelliset tekijät, luonnolliset resurssit ja sosiokulttuuriset olosuhteet, jotka ajan mittaan yhdessä luovat alueelle sen ominaisen maantieteellisen todellisuuden. Juuri näiden ansiosta paikka tai alue on sitä, mitä ne ovat tänä päivänä ja ne myös määrittävät alueen potentiaalisen kehityksen tulevaisuudessa. (Croce & Perri 2010, 20.)

Territory/region:

Territory/region tai territorio/alue voidaan tiivistää ihmisen muokkaamaksi tilaksi. Territorio/alue ilmaisee ihmiseen väliintuloa ja järjestäytymistä. Se on monimutkainen entiteetti, jonka lukuisat elementit ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään, esimerkiksi alueen pinnanmuodostus sekä sen hallinnolliset ja toiminnalliset aspektit. Aineellisia tekijöitä, jotka asettuvat territorion/alueen käsitteen alle ovat mm. sen maantieteellinen sijainti, luonnolliset resurssit, kulttuurinen perintö, johon kuuluu historia, taide, ruokakulttuuri ja niin edelleen, populaation organisoituminen, rakenne ja ominaispiirteet, kieli, koulutuksen keskuksat, tieto ja tutkimus, infrastruktuuri ja palvelut, turvallisuus, elintaso sekä tuotanto ja kauppa. Käsitteen alle asettuvia aineettomia tekijöitä puolestaan ovat esimerkiksi sen aineeton kulttuuriperimä, niin kutsuttu paikan henki, sosiokulttuurinen, poliittinen ja taloudellinen johtajuus, hyvinvoinnin jakautuminen, koulutuksen taso ja työllisyys, hallinnollisten systeemien tehokkuus ja niin edelleen. (Croce & Perrin 2010, 20-21.)

Landscape:

Landscape eli maisema on alueen välittömimmin silmiinpistävä ulottuvuus. Juuri maisema vie näköaistin kautta vierailijan moniaistiselle matkalle alueelle. Siinä näkyy selkeimmin territorio/alueen systeemit, sillä se on hyvin altis niille. Tästä syystä se on matkailijan kokemuksen kannalta tärkein aspekti. Maisemassa kiteytyy kulttuurinen todellisuus: se on ihmisen pyrkimysten tulos. Se heijastaa kaikkia niitä erilaisia tapoja, joilla ihminen on vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa ja hyödyntää sen resursseja. Maiseman kauneus ja matkailijassa syntyvä kaipuu olla osa sitä on yksi päätekijöistä, jotka määräävät vierailijan kokemuksen laadun kohteessa. Usein matkailija sivuuttaa maiseman lähinnä viehättävänä taustana, mutta jotta matkailijalle jäisi vahvempi tunne matkastaan, hänen tulisi uppoutua maisemaan. Viini- ja ruokamatkailussa tämä uppoutuminen ei silti ole tarpeeksi, vaan maisema täytyy kokea: siellä tulee vierailia, sitä tulee tulkita ja elää, jotta matkailija voisi paremmin ymmärtää paikan todellisuutta ja millaista elämä siellä on juuri tuona tiettyinä hetkenä ajassa. Kokemusta paikasta ja maisemasta voi vielä vahvistaa tuomalla mukaan aistit esimerkiksi maistelemalla alueen ruokia tai viinejä. Maisema voi olla mitä vain rannikosta vuorinäkyymiin, tai kun siirrytään skaalessa ylöspäin, se voi olla vaikkapa tietyn juustolan kypsytyshuone tai paikallisen leipomön näyteikkuna. (Croce & Perri 2010, 21-22.)

KUVIO 1. Terroir–milieu–territory/region–landscape –konsepti Crocen ja Perrin (2010, 19) mukaan

2.2.7 Kriittisten piirteiden malli

Getzin ja Brownin (2006) kriittiset piirteet viinimatkailun kokemuksessa kuluttajan näkökulmasta -malli, tästä eteenpäin vain kriittisten piirteiden malli, toimii myös yhtenä teorianmallina, jonka pohjalta Wachau, Kremstalin ja Kamptalin muodostamaa aluetta voi analysoida.

Mallin luomisen pohjana on käytetty tutkimusta, jossa haastateltiin Kanadan Calgaryn alueen viinimatkailijoita ja kartoitettiin heidän näkemyksiään siitä, millä tekijöillä on painoarvoa kohteen ja matkan suhteen kun puhutaan viinimatkakokemuksesta. Tutkimuksen tulosten perusteella luotiin tämä malli, joka kiteyttää viinimatkakokemuksen kriittiset piirteet kuluttajan, eli siis viinimatkailijan näkökulmasta kolmeen pääosaan, joihin kuhunkin kuuluu useampia tekijöitä. (Getz & Brown 2006, 146–158.)

Vaikka mallin luomisessa onkin käytetty Kanadan Calgaryn viinialueen matkailijoiden kokemuksia, voitaneen viininystävien kautta maailman ajatella olevan motivaatioiltaan ja odotuksiltaan jotakuinkin samantyyppisiä, ja näin ollen hyödynnän mallia myös Wachau, Kremstalin ja Kamptalin alueiden arvioinnissa. Vastaavia malleja, joihin olisi kerätty viinimatkailijoiden omiin kokemuksiin perustuen heille tärkeimmät tekijät viinikohteessa ja matkassa, löytyy hyvin vähän. Tästä johtuen mahdolliset eroavaisuudet Kanada suunnaaneiden viinimatkailijoiden sekä Ala-Itävallan provinssin kohteeseen valikoivien viinimatkailijoiden välissä joudutaan jättämään huomiotta. On luotettava siihen, että pääpiirteissään kaikki viinimatkailijat jakavat samat odotukset ja toiveet viinimatkaltaan ja kohteiltaan.

Brownin ja Getzin malli yhdistää viinimatkan keskeisen viinituotteen, kohteen keskeiset ominaisuudet ja kulttuurisen tuotteen viinimatkailijan kokonaiskokemukseksi viinimatkakokemuksesta.

Keskeiseen viinituotteeseen lukeutuvat vierailijaystävälliset viinitilat, asiantunteva henkilökunta, viinifestivaalit sekä tutut viinitilat. Muita tekijöitä ovat suuri määrä viinitiloja, joilla voi vierailla, kuuluisat viinit sekä ryhmäkerrokset tiloilla.

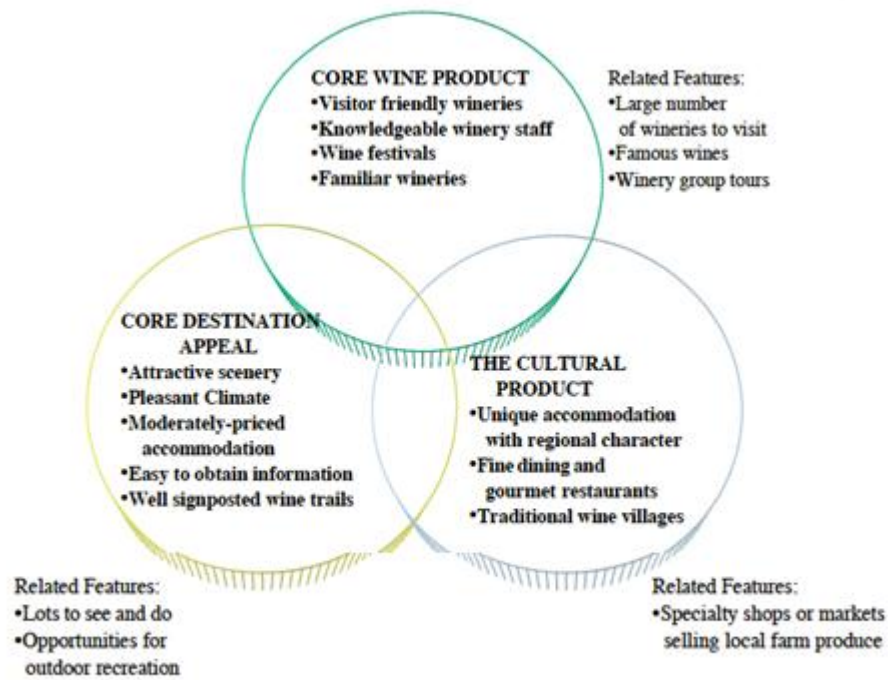

Fig. 1. Critical features of the wine tourism experience from the consumer perspective.

KUVIO 2. Kriittisten piirteiden malli Getzin ja Brownin (2006) mukaan

Kohteen keskeisiin ominaisuuksiin kuuluvat viehättävät maisemat, miellyttävä ilmasto, kohtuuhintaiset majoitusmahdollisuudet, tiedon helppo saatavuus sekä hyvin merkityt viinireitit. Lisäksi tähän kategoriaan kuuluvat hyvät ulkoilumahdollisuudet ja mahdollisuus tehdä ja nähdä paljon erilaisia asioita.

Kolmas osio eli kulttuurinen tuote kerää yhteen ainutlaatuisen majoituksen, jossa näkyy paikallisuus, fine dining ja gourmet ravintolat sekä perinteiset viinikylät. Myös erikoisliikkeet, joissa myydään paikallisesti tuotettuja elintarvikkeita, ovat tärkeitä.

Nämä kolme osa-alueetta muodostavat viinimatkailijan mielessä ideaalin kattauksen kohteessa. Sen lisäksi, että matkailija kaipaa ympäristön, jossa hän voi maistella haluamiinsa viinejä ja kasvattaa tietouttaan niistä ja viljelyalueesta, ympäristön tulee myös vastata romantisoituihin mielikuviin ja kulttuurisiin haluihin. Tämän perusteella voidaan sanoa, että matkailijan näkemys siitä, mitkä tekijät oikeastaan muodostavat viinialueen, sisältää paljon muutakin kuin yksinkertaisesti viinitarhat ja viinitilat. (Getz & Brown 2006, 146–158.)

2.3 Tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on vastata seuraaviin kysymyksiin:

- 1) Millainen on Wachau-Kamptal-Kremstal alueen matkailullinen tarjonta?
- 2) Miten tämä tarjonta vastaa viinimatkailijoiden odotuksia ja vaatimuksia?

2.4 Aineisto ja menetelmät

Aineistona toimivat omat kokemukset Itävallan, Ala-Itävallan ja Wachau, Kamptalin sekä Kremstalin alueista ja erityisesti matkailutarjonnasta, jotka on kerätty sekä lomailun että työn merkeissä vierailemalla lukuisissa eri kohteissa alueilla. Nämä matkat on dokumentoitu valokuvaamalla. Lisäksi alueen matkailusta on kertynyt kokemuksia ja tietoa matkailutyön parissa Itävallassa helmikuusta 2012 lähtien. Myös eri matkailuattraktioiden, viininvalmistajien, alueen kylien ja kaupunkien ja matkailujärjestöjen esitteet ja internetsivut tarjoavat paljon kiinnostavaa ja hyödyllistä materiaalia. Analyysin pohjana käytän viinimatkailijoiden matkakokemusta kartoittavaa kriittisten piirteiden mallia (Getz & Brown 2006), joista ilmenee viinimatkailijoiden odotukset ja toiveet kohteessa, sekä terroir-milieu-region/territory-landscape –konseptia (Croce & Perrin 2010), jonka avulla voi analysoida sitä, kuinka hyvin alueen tarjonta pystyy vastaamaan konseptissa esitettyihin viinimatkailun ulottuvuuksiin.

2.5 Tutkimuksen kulku

Johdannon ja tutkimussuunnitelman jälkeen siirryn kolmannessa luvussa esittelemään itse kohdealuetta. Aloitan Itävallasta ja kerron perusfaktat sen nykypäivästä ja historiasta sekä sen pääpiirteet matkailu- ja viinimaana.

Samaisessa luvussa esitellään Ala-Itävallan provinssi matkailualueena ja viinintuottaja-alueena. Kolmannessa luvussa käydään myös läpi Wachau, Kremstalin ja Kamptalin alueet viinialueina sekä tutustutaan hieman Wachau alueen erityiseen viiniluokitusjärjestelmään.

Neljännessä luvussa siirrytään alueen matkailutarjontaan ja kerrotaan yksityiskohtaisesti minkä tyyppisiä attraktioita ja aktiviteetteja alueelta löytyy matkailijalle. Nämä attrakti-ot jaotellaan mahdollisuuksien mukaan alueen kaupunkeihin ja kyliin, viinikohteisiin,

palatseihin ja luostareihin, luonto- ja ulkoilma kohteisiin, festivaaleihin sekä muihin aktiviteetteihin. Lisäksi lyhyesti kuvaillaan alueiden majoitus- ja ravintolatarjontaa.

Viides luku on varsinaista alueen analyysia edellä kuvailtuja malleja hyväksikäyttäen.

Kuudennesta luvusta löytyy johtopäätöksiä ja loppupohdintaa.

3 KOHDEALUE

3.1 Itävalta

Itävallan tasavalta on vuoristoinen pieni maa keskellä Euroopan mannerta. Yhteistä rajaa sillä on Saksan, Tsekin, Slovakian, Unkarin, Slovenian, Italian, Sveitsin ja Liechtensteinin kanssa. Idässä maa on alavaa, lännessä maisemaa hallitsevat Alpit ja Tsekin ja Slovakian rajoilla maasto on pehmeästi kumpuilevaa. Tonava, Euroopan toiseksi suurin joki, virtaa Itävallan halki lännestä itään. Ilmasto maassa vaihtelee läntisten vuoristoalueiden alppi-ilmastosta koillisen Itävallan kuivaan mannerilmastoon. (Maailma tänään. Keski-Eurooppa 1996, 26.) Pinta-alaa maalla on 83 871 km² ja Itävalta sijoittuu maailman valtioiden vertailussa sijalle 114 (CIA World Fact Book).

Itävalta on jaettu hallinnollisesti yhdeksään provinssiin, joista pääkaupunki Wien muodostaa erillisen alueensa. Asukkaita maassa on noin 8,2 miljoonaa, joista pääosa on etnisesti Itävaltalaisia (91,1%). Suurimmat vähemmistöt tulevat entisen Jugoslavian alueelta (4%), Turkista (1,6%) ja Saksasta (0,9%). Virallinen kieli on saksa. Vuonna 2011 suuri enemmistön itävaltalaisista kuului roomalaiskatoliseen kirkkoon (73,6%). Protestanttiseen kirkkoon kuului tuolloin vajaa 5% ja islamin uskoon hieman yli 4% asukkaista. Kirkkoon kuulumattomia oli noin 12% itävaltalaisista. (CIA World Fact Book.)

KUVA 1. Itävallan poliittinen kartta provinssineen ja merkittävine kaupunkeineen (Maps of Europe)

Itävalta on korkean elintason markkinatalousvaltio, jonka talouselämä on läheisesti linkittynyt muihin EU-maihin, erityisesti Saksaan. Sen talous jakaantuu laajaan palvelusektoriin, elinvoimaiseen teollisuuden sektoriin ja pieneen mutta pitkälle kehittyneeseen maataloussektoriin. (CIA World Fact Book.)

3.1.1 Historia ja nykypäivä

Itävallan alueella on ollut asutusta jo kivikaudelta saakka. Illyrialaiset saapuivat alueelle 1000-luvulla eaa. ja perustivat Itä-Alpeille pitkään kukoistaneen, suolakaupalla vaurastuneen Hallstattin kulttuurin, jota seurasi kelttien kuningaskunta n. 400 eaa.

Roomalaiset saapuivat alueelle pari vuosisataa myöhemmin: teitä rakennettiin ja viinitarhoja istutettiin, ja vuoteen 15 eaa. mennessä Tonavan eteläpuoliset alueet olivat osa Rooman valtakuntaa. Kun Rooman valtakunnan vaikutus joitain satoja vuosia myöhemmin heikkeni, slaavit ja Baijerin germaanit valloittivat suuria osia alueesta. (Maailma tänään. Keski-Eurooppa 1996, 27 – 28.)

Kun frankkien keisari Kaarle Suuri voitti slaavit ja baijerilaiset 800-luvun loppupuolella, alkoi kristinusko levitä Itävaltaan. Frankkien valtakausi ei kestänyt kauaa, vaan 900-luvun lopulla Itävallasta oli muodostunut erillinen hallintoalue Saksan keisarikuntaan Babenbergien hallitsijasuvun alaisuuteen. Babenberg hallitsijat ohjasivat alueen taloudellista ja kulttuurillista kehitystä ja laajensivat sen rajoja. Joitain vuosisatoja myöhemmin valta siirtyi Habsburgien suvulle, joka sittemmin hallitsi Itävaltaa osana valtakuntaansa yli 600 vuotta aina vuoteen 1918 saakka. (Maailma tänään. Keski-Eurooppa 1996, 27 – 28.)

Habsburgien germaanikuninkaiden valtakunta käsitti 1600-luvulle tultaessa Itävallan ja Saksan lisäksi myös osia Italiasta, Burgundin, Espanjan ja Alankomaat. Naapurialueet, kuten Böömi ja Unkari kuitenkin vastustivat Habsburgien vaateita. Omalla maaperällä ongelmia tuottivat protestanttiset uskonpuhdistajat. Lisäksi 1600- ja 1700-luvuilla Habsburgit olivat vastakkain alueelleen tunkeutuvien turkkilaisten kanssa, jotka muun muassa piirittivät Wieniä yli kaksi kuukautta ennen kuin heidät saatiin kukistettua. Habsburgien valtakunta eli jatkuvien levottomuuksien aikaa: Habsburgit ottivat osaa kolmekymmenvuotiseen sotaan, joutui selkkauksiin Puolan ja Espanjan kruunujen perimyksestä ja koki kahdeksan vuotta kestäneet Itävallan perimyssodat. Napoleonin so-

dissa Habsburgien valtakunta heikkeni sen menetettyä muun muassa Venezian ja Tirolin hävittyjen taisteluiden seurauksena. Kun Napoleon vuonna 1815 viimein hävisi sotansa, jaettiin Euroopan alueet uudestaan Wienin kuuluisassa kongressissa. Itävalta sai tuolloin takaisin suuren osan menettämistään alueista. Itävalta myös otti ohjat Saksan valtioliitossa, johon kuului kymmeniä Saksan pikkuvaltioita. (Maailma tänään. Keski-Eurooppa 1996, 27 – 28.)

1800-luvulla levottomuudet Habsburgien valtakunnan etnisten ryhmien keskuudessa lisääntyivät ja eri kansallisuusliikkeet kapinoivat valtakunnan sisällä. Vuonna 1886 Itävallan ja Preussin välisen sodan jälkeen Itävalta erotettiin Saksan liittovaltiosta, minkä jälkeen Itävalta ja Unkari muodostivat yhdessä perustuslakiuudistustensa jälkeen Itävalta-Unkarin keisarikunnan. Etniset levottomuudet jatkuivat uudenkin keisarikunnan sisällä ja vuonna 1914 serbinationalistit murhasivat Itävalta-Unkarin kruununperijän arkkiherttua Frans Ferdinandin Sarajevossa, nykyisessä Bosniassa, mikä aloitti ensimmäisen maailmansodan. Itävalta-Unkari miehitti Serbian ja tilanne eskaloitui, kun muut Euroopan maat menivät mukaan selkkaukseen. Sodan seurauksena Itävalta-Unkarin keisarikunta romahti ja marraskuussa 1918 sodan päätyttyä Itävalta julistettiin tasavallaksi. Sodan seurauksena Itävalta menetti alueitaan ja luonnonvarojaan, eikä kyennyt pysymään erossa Euroopassa riehuvasta talouslamasta. (Maailma tänään. Keski-Eurooppa 1996, 27 – 28.)

Vuonna 1938 Adolf Hitler liitti Itävallan osaksi Saksaa ja Hitlerin Kolmatta Valtakuntaa. Toisen maailmansodan päätyttyä liittoutuneet miehittivät Itävallan vuonna 1945 ja maa sekä sen pääkaupunki Wien jaettiin neljään vyöhykkeeseen. Miehittäjät poistuivat maasta kun Itävallan valtiosopimus allekirjoitettiin toukokuussa 1955. Itävallasta muodostettiin itsenäinen tasavalta, joka julistautui "ikuisesti puolueettomaksi". (Maailma tänään. Keski-Eurooppa 1996, 27 - 28) Neuvostoliiton kaatuminen vuonna 1991 ja Itävallan liittyminen EU:hun vuonna 1995 ovat muokanneet tätä puolueettomuuden käsitettä. Vakavaraiseksi ja demokraattiseksi valtioksi kasvanut Itävalta liittyi EU:n Talous- ja Rahaliittoon vuonna 1999. (CIA World Factbook.)

Itävalta on edelleen tiiviisti mukana kansainvälisissä asioissa ja useiden merkittävien järjestöjen, kuten Kansainvälisen atomienergiajärjestön (IAEA), Yhdistyneiden kansakuntien (YK) ja OPECin öljynviejäm maiden järjestön toimistot löytyvät maan pääkaupungista Wienistä (Eyewitness travel: Austria 2008, 16).

3.1.2 Itävalta matkailumaana

Matkailuelinkeino on Itävallassa merkittävässä asemassa: lähes puolet maan BKT:sta muodostuu matkailutuloista (Eyewitness Travel: Austria 2008, 16). Vuonna 2011 Itävallassa vieraili 34,6 miljoona matkailijaa ja yöpymisiä kertyi 126 miljoonaa kappaletta, joista yli 90 miljoonaa oli ulkomaisten vieraiden yöpymisiä (Statistics Austria 2012). Itävalta sijoittui toiseksi World Economic Forumin vuonna 2008 julkaisemassa eri maiden matkailullista kilpailukykyä mittaavassa raportissa, jossa päätekijöiksi nimettiin Itävallan rikas kulttuurivaranto, johon kuuluu myös kahdeksan UNESCO:n maailmanperintökohdetta, ja lukuisat liikematkailijoille suunnatut messut ja näyttelyt. Myös luonto ja ympäristö ja Itävallan pyrkimykset kohti kestävästä kehitystä huomioitiin. Itävallan matkailullinen infrastruktuuri on myös erittäin korkealla tasolla, se on yksi maailman turvallisimmaksi luokiteltuja maita ja sen terveystasoa ja hygieniataso on korkealla. (World Economic Forum 2008, 1.)

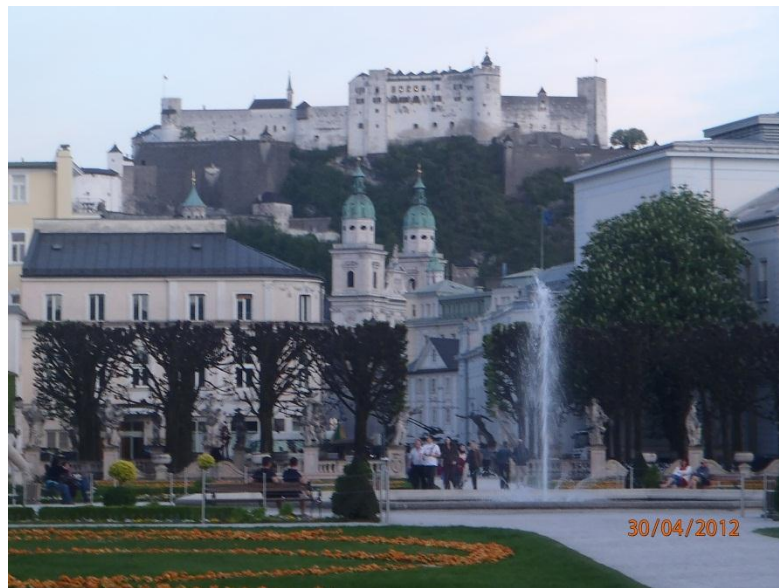

Kuva 2. Vaellusreitti Tirolessa Itävallan Alpeilla (Kuva: Sanna Tukiainen 2012)

Itävalta tarjoaa loistavat talviurheilumahdollisuudet, sillä Alpit kattavat yli 60% maan pinta-alasta (Gregston 2007, 6). Omaan kokemuksen ja havainnointiin pohjaten matkailu Itävallassa ei rajoitu kuitenkaan vain talviurheilumahdollisuuksiin. Itävallan vuoristot ovat myös todella suosittu kohde niin luontomatkailusta kuin vaelluksestakin kiinnostuneelle ja viimeaikoina myös kulttuuri- ja kulinaarimatkailijat ovat löytäneet tiensä vuoristoalueiden pikkukyliin, perinteikkäisiin ravintoloihin ja juustoloihin. Alppien alueella tunnetuimmat kohteet ovat Tirolin provinssin pääkaupunki Innsbruck ja rikkaiden, kuu-

luisuuksien ja laskettelijoiden suosima Kitzbühel. Alueella on kymmenittäin kiehtovia kyliä ja kaupunkeja, joista käsin Itävallan alppialueeseen voi tutustua. Erikseen mainittakoon Feldkirch ja Sankt Anton am Arlberg, jotka ovat suosituimpien kohteiden joukossa.

Edelleen omiin kokemuksiin pohjaten voi todeta Maalla olevan pitkä historia ja rikas kulttuuri, joissa sekoittuvat vaikutteet ympäröivistä maista, erityisesti Saksasta ja Unkarista, sen keisarillisesta taustasta, katolisen uskonnon valta-asemasta ja maaseudun ja maatalouden perinteistä. Kaupunkikohteet, kuten Wien, Salzburg ja Graz tarjoavat elämyksiä vierailijoille. Tarjolla on upeita kaupunkimaisemia, historiallisia katedraaleja, kirkkoja, luostareita ja palatseja, kapeita mukulakivikatuja kahviloineen, gallerioita, museoita, taide-elämyksiä, kuten oopperaa ja teatteria, korkeatasoisia kulinaarisia elämyksiä ja paljon muuta. Itävallan kuuluisat säveltäjät Wolfgang Amadeus Mozart, Johann Strauss ja Joseph Haydn tuovat oman lisänsä maan viehätykseen.

KUVA 3. Salzburgin vanha kaupunki Mirabellin palatsin puutarhasta käsin (Kuva: Sanna Tukiainen 2012)

Maan itä- ja koillisosissa sijaitsee valtaosa Itävallan viinintuotantoalueista, jotka ovat suosittuja matkailukohteita niin itävaltalaisien kuin muualta tulevienkin matkailijoiden keskuudessa. Vierailemalla alueella ja tutustumalla useisiin alueen yrityksiin, olen kerännyt omakohtaista tietoa alueesta. Itäinen Itävalta tunnetaan viinin lisäksi lukuisista kylpylöistään, jotka hyödyntävät kuumien lähteiden terveysvaikutteisia mineraalivesiä tarjonnassaan. Itävallan suurin järvi, Neusiedlersee, joka on suosittua lomailualueita,

sijaitsee niin ikään maan itäosissa. Työn kautta olen tutustunut Itävallan eteläisessä osassa sijaitseviin Steiermarkin ja Kärntenin provinssihin, jotka saavat nekin osansa matkailijoista. Steiermark, Itävallan Toscana, tunnetaan ennen kaikkea viinialueena, mutta se tarjoaa myös upeita vaellus- ja kulinaarilomamahdollisuuksia. Kärntenin provinssissa vasten Italian rajaa sijaitsee Itävallan korkein vuori Großglockner ja sen ylittävä kuuluisa Alppitie.

Itävallassa asuneena voi todeta maan olevan ympäri vuoden täynnä erilaisia festivaaleja, jotka tarjoavat matkailijalle elämyksiä ja kosketuksen elämään Itävallassa. Korkeakulttuuria edustavat suuret oopperafestivaalit Salzburger Festspiele ja Bregenzer Festspiele sekä kymmenet pienemmät musiikkifestivaalit jazzista kamarimusiikkiin. Kevättalvella kansaa viihdyttää suuri tanssiaiskausi, joka huipentuu Wienin kuuluisiin oopperatanssiaisiin, ja helmikuussa juhlietaan Fasching-karnevaalin merkeissä. Syksyllä lähes jokaisessa viinikylässä ja -kaupungissa vietetään useita eri juhlallisuuksia viininkorjuuseen ja valmistukseen liittyen ja joulunaikaan upeat joulumarkkinat valloittavat maan. Monet uskonnolliset juhlapäivät tuovat myös lisänsä maan juhlien valikoimaan.

Liikematkailulla on tärkeä asema erityisesti Itävallan pääkaupungissa: Wienin voidaan sanoa olevan maailman suosituin kongressikaupunki. Vuoden 2011 osalta Wien oli seitsemättä vuotta peräkkäin ykkössijalla maailman kongressikaupunkien vertailussa, joka tehdään ICCA:n (International Congress and Convention Association) tilastoihin perustuen. (The Global Meetings Industry Portal 2012.)

3.1.3 Itävalta viinintuottajamaana

Viininviljelyllä on Itävallassa pitkä historia: jo muinaiset keltit istuttivat alueella viiniköynnöksiä. Järjestelmällinen viininviljely saapui Itävaltaan kuitenkin roomalaisten mukana. Viiniä istutettiin Itävallan alueelle, joka tuolloin tunnettiin Rooman valtakunnan provinssina nimeltä Pannonia Superior, jotta varuskunnat voisivat huolehtia legioonien riittävästä viininsaannista. Myöhemmin Kaarle Suuri varmisti viininviljelyn kehityksen Itävallassa omalla niin kutsutulla frankkilaisella rypälelajikevalikoimallaan. Hän myös myönsi viljelijöille oikeuden myydä omia tuotteitaan, millä luotiin viininviljelylle varma taloudellinen pohja. (Dominé 2008, 536.)

Ensimmäiset kirjalliset maininnat viininviljelystä Itävallassa ovat Mauternin kunnasta Wachau laaksossa Ala-Itävallassa. Kremsin kuuluisa viinikaupunki mainitaan ensimmäistä kertaa vuonna 995. (Dominé 2008, 536.) Yleisen käsityksen mukaan antiikista keskiaikaan siirryttäessä luostarilaitos oli se, mikä säilytti viininviljelyn taidon Euroopassa (Örmä 2008, 48). Itävallan viinintuotanto puhkesi ensimmäistä kertaa kukoistukseen 1000-1200 –luvuilla, kun Itävallan ja Baijerin alueen merkittävät luostarit perustivat hallintaansa tiloja, joilla viljeltiin viiniä. Paikan päällä hankkimani tiedon mukaan vaikuttavat luostarikompleksit, kuten Stift Melk, Stift Götweig ja Klosterneuburg Ala-Itävallassa ovat pitkän historiansa aikana erikoistuneet viljelemään ja tuottamaan laadukkaita viinejä ja ovat edelleen nykypäivänä suosittuja matkailukohteita ja tunnettuja osin juuri viininviljelyn vuoksi.

Suuria muutoksia viininviljelyssä tapahtui vasta 1700-luvun lopulla Keisari Joosef II toimesta. Hän pyrki edistämään laatuviinien viljelystä ja vahvisti Itävallassa perinteisten Heurigen-viinitupien anniskeluoikeudet. 1800-luvun puolivälissä perustettiin Ala-Itävaltaan Klosterneuburgiin maailman ensimmäinen viininviljelykoulu. 1900-luvun alkupuolella kehitettiin lukuisia uusia lajikeristeymiä, kuten Zweigelt ja Blauburgunder. 1930-luvulla professori Lenz Moser kehitti uuden mullistavan viininviljelytavan, jossa köynnökset sidottiin korkeiden tukipaalujen varaan, mikä helpotti työskentelyä tarhoilla ja takasi rypäleiden terveyden. (Dominé 2008 537.)

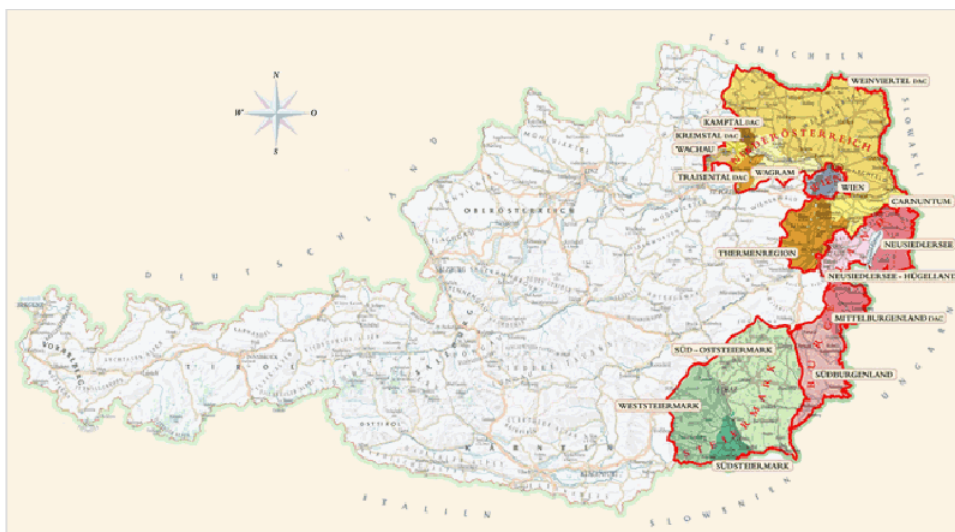
Toisen maailmansodan jälkeen Itävalta jaettiin ensimmäistä kertaa viininviljelyalueisiin, jotka pysyivät muuttumattomina aina vuoteen 1985 asti. Tuolloin elettiin massatuotannon aikaa ja määrä korvasi laadun. (Dominé 2008, 537.) Viinintuotanto oli tuolloin pitkälti helppojuomaista kapakkaviiniä ja halpoja sekoiteviinejä. Vuonna 1985 Itävallan viiniteollisuutta kohtasi skandaali, kun kourallinen viininviljelijöitä lisäsi omiin ohuisiin viineihinsä pakkasnesteessäkin käytettyä glykolia saadakseen viineistä täyteläisempiä ja makeampia. Skandaali uutisoitiin isosti ympäri maailman, ja vaikka kukaan ei kuollut myrkytyksiin, Itävallan maine viinintuottajamaana romahti syvyyksiin. Tämä herätti Itävallan viininviljelijät ja lainsäätäjät miettimään tilannettaan ja tekemään täyskäännöksen toiminnassaan. Itävallassa säädettiin maailman tiukimpiin lukeutuva viinilaki, jotta viinin laatu ja alkuperä voidaan taata. Viininviljelijät, erityisesti alan nuoret yrittäjät alkoivat panostaa laatuun määrän sijasta, tarttumaan uusiin innovaatioihin ja kokeilemaan uusia tekniikoita ja ajatuksia. Viinintuottajat alkoivat pullottaa parhaimmistaan

kilpailuhenkisesti ja olivat itsekin yllättyneitä siitä, miten laaja valikoima ja korkea laatu Itävaltalaisilla viineillä saatettiin saavuttaa. (Johnson 1995, 222- 223.)

Viimeistään tästä lukien on Itävallan viinejä pidetty huipputuotteina ja monet itävaltalaiset viinit ovat keränneetkin kansainvälisiä palkintoja ja kunniamainintoja (Dominé 2008, 537).

Viinintuottajamaana Itävalta on varsin pieni. Tuotantomäärän mukaan listattuna Itävalta sijoittui maailman viinintuottajien vertailussa sijalle 18 vuonna 2010. Sen osuus kaikesta maailmassa tuotetusta viinistä on vain noin prosentti. (Wine Institute. World Wine Production by country 2012.) Itävallassa on kymmenkunta huomionarvoista viinialuetta, joista valtaosa sijaitsee maan itäisessä osassa (Gregston 2007, 54).

Viininviljely keskittyy lähinnä Ala-Itävallan, saksaksi Niederösterreich, Burgenlandin ja Steiermarkin provinsseihin (Johnson 1995, 222). Viinialueet muodostavat siirtymäalueen Euroopan kylmemmiltä pohjoisilta ilmastovyöhykkeiltä etelän lämpimämmille ilmastovyöhykkeille, joiden vaikutus tuntuu sekä Ala-Itävallan että Burgenlandin, kahden pääviininviljelyseudun alueella. Suuret Tonavan ja Neusiedlerseen vesimassat tasoittavat molempien ilmastojen ääri-ilmiöitä viilentämällä polttavia helteitä mutta toisaalta varaamalla lämpöä kylmien ilmojen varalle. Nämä olosuhteet ovat suotuisat viinilajikkeille, jotka saavat aromikkuutensa myöhäiskesän ja varhaisyyksyn viileistä öistä. (Dominé, 2008, 540.)

KUVA 4. Itävallan viininviljelyalueet ovat keskittyneet maan itäosiin (Jacksonville Wineguide)

Itävallassa asuessani opin, että valtaosa Itävallassa tuotetusta viinistä on valkoviinejä ja vain noin 30% punaviinejä, joiden viljely keskittyy pääasiassa Burgenlandin provinssiin Itävallan Unkarin vastaisella rajalla. Sanotaan, että Burgenlandin punaviinien joukossa on tänä päivänä erittäin korkealaatuisia viinejä, jotka kilpailevat Välimeren seudun viinien kanssa tasaväkisesti. Burgenlandin päälajeiksi kuuluu muun muassa Zweigelt ja Blau Fränkisch. Valkoviineissä suosituimmat lajikkeet ovat natiivilajike Grüner Veltliner, jota viljellään maassa ylivoimaisesti eniten, sekä Welsch Riesling ja Riesling. Itävaltalaisia viinejä löytyy nykyään monien korkeatasoisten ravintoloiden viinilistoilta ja viinijulkaisut ja ekspertit ympäri maailmaa ylistävät Itävallan laatuviinejä. Itävallassa tuotetaan myös jonkin verran kuohuviinejä, joista osa on myös saanut palkintoja kansainvälisissä viinikilpailuissa.

Itävalta on myös edelläkävijä maailman viinimaiden joukossa luomuviljelyn saralla. Noin 10 prosenttia viinitarhoista tuottaa sertifioitua luomuviiniä ja noin kolme neljäsosaa tiloista hyödyntää integroitua viljelystapaa, missä työskennellään lähinnä käsin ja pyritään välttämään luonnon omiin prosesseihin puuttumista. (Koskelo 2011.)

3.2 Ala-Itävallan provinssi

Ala-Itävallan provinssi on Itävallan suurin provinssi sekä pinta-alaltaan että väkimäärältään. Se on myös historialliselta kantilta katsottuna ollut aina Itävallan ydinaluetta, jonka ympärille maa on laajentunut. Ala-Itävalta ympäröi pääkaupunkia Wieniä, joka on hallinnollisesti erotettu omaksi alueekseen. Aiemmin Wien oli sekä valtion että provinssin pääkaupunki, mutta nykyisin Ala-Itävallan hallinnollinen keskus sijaitsee Tonavan eteläpuolella Sankt Pöltenin kaupungissa, noin tunnin matkan päässä Wienistä länteen. Provinssin muita tärkeitä kaupunkeja ovat Kremsin viinikaupunki, Klosterneuburg ja Baden bei Wien. (Eyewitness Travel: Austria 2008, 129.)

Pinnanmuodoiltaan Ala-Itävalta on loivasti kumpuilevaa maastoa pohjoisessa lukuun ottamatta Tonavan laakson paikoin jyrkkiä rinteitä, mutta etelää kohti mennessä se nousee matalahkon Rax-vuoriston rinteiksi (Eyewitness Travel: Austria 2008, 129). Kirjoittajan kokemusten mukaan Ala-Itävalta on myös tärkeä maatalousalue: viinin lisäksi alueella viljellään muun muassa maissia, perunaa, unikkoo, kurpitsoja, auringonkukkia

ja viljoja. Tämä on ymmärrettävää ottaen huomioon, että suuri osa Itävallan alueesta on liian vuoristoista maanviljelyn tarpeisiin.

3.2.1 Ala-Itävalta matkailualueena

Ala-Itävalta ja sen matkailullinen vetovoima ovat erittäin tuttuja aihepiirejä, sillä olen asunut alueella hyvän aikaa minkä lisäksi työskentelen tällä hetkellä matkailun parissa Itävallassa. Omaan tietoon pohjaten esittelen siis alueen pääpiirteitä. Kokemukseni mukaan provinssin pääkaupunki St. Pölten on lähinnä hallintokaupunki, jolla ei ole paljoa tarjottavana matkailijalle lukuun ottamatta muutamia kiinnostavia historiallisia rakennuksia. Alueen muista tärkeistä kaupungeista Krems on ehdottomasti suosituin matkailijoiden keskuudessa sen historiallisen keskustan, kulttuuri- ja kulinaaritarjonnan sekä sen sijainnin, keskellä Ala-Itävallan parhaita viinialueita, vuoksi. Klosterneuburgissa lähellä Wieniä sijaitseva luostari viinikellareineen vetää erityisesti päiväkävijöitä pääkaupungista, ja Baden bei Wien, joka oli aikanaan Habsburgien keisarillisen hovin kesänviettopaikka, tunnetaan nykyisin casino- ja kylpyläkaupunkina. Myös provinssin itäreunalla lähellä Slovakian rajaa sijaitseva Hofin palatsi toimi keisarillisen perheen lomapaikkana kaukana kaupungin vilinästä ja on nykyisin suosittu turistikohte.

Muutoin Ala-Itävallasta löytyy monia merkittäviä kirkkoja ja luostareita, joista monet ovat edelleen toiminnassa, sekä useita kauniita historiallisia palatseja ja linnoja. Yllättäen myös laaja valikoima erilaisia puutarhakohteita, historiallisia ja modernimpia, tuo oman lisänsä alueen matkailulliseen viehätukseen. Tonava virtaa halki Ala-Itävallan ja useat kiinnostavat kaupungit ja matkailukohteet sekä monet viinialueet maalauksellisine kylineen sijaitsevatkin juuri Tonavan varrella. Tonavaa myöten pääsee myös risteilemään halki Ala-Itävallan Wieniin ja Bratislavaan saakka. Ala-Itävallan viinitie kiemurtelee provinssin kahdeksan viininviljelyalueen halki. Pituutta viinitielle tulee kaikkiaan yli 800 kilometriä ja hankkeessa on mukana noin 1700 yhteistyökumppania huippumoderneista viinitiloista kodikkaisiin heurigereihin. (Weinstraße Niederösterreich 2012, 3.)

Matkailualueena Ala-Itävalta on koko maan skaalalla kohtalaisen suosittu, mutta useasti sen matkailuvetonaulat ovat matkalaisten, erityisesti ryhmämatkaajien, ohjelmassa mukana joko päiväretkenä Wienistä käsin tai pysähdyksenä ohikulkumatkalla ennemmin kuin pääasiallisena matkakohteena. Itävallan ulkopuolella alue on huomattavasti vä-

hemmän tunnettu kuin monet Itävallan suuret matkailuvaltit, kuten Salzburg ja Tiroli, jotka ovat useimmiten matkalaisten pääasiallisia matkakohteita ja joissa vietetään myös pitempiä aikoja esimerkiksi lasketteluloman merkeissä. Alue kiehtoo myös monesti matkailijatyyppejä, jotka jo lähtökohtaisesti ovat harvempilukuisia kuin vaikkapa city-break tai lasketteluturistit. Näistä esimerkkinä matkailijat joiden päämotivaationa on vaikkapa viini, puutarhat tai historia.

Tämä näkyy myös tilastoissa. Tilastollisesti Ala-Itävaltaan saapui vuonna 2011 n. 2,5 miljoona matkailijaa, kun esimerkiksi pääkaupungissa Wienissä vastaava luku oli 5,2 miljoonaa ja koko Itävaltaan saapui noin 34.6 miljoonaa matkailijaa. Yöpymisiä Ala-Itävallassa kertyi n. 6,7 miljoonaa ja keskimääräinen viipymä alueella oli 2,7 päivää. Wienissä vastaavat luvut olivat 11,4 miljoonaa yöpymistä ja 2,2 päivää kun koko maassa ne olivat 120 miljoonaa yöpymistä ja 3,6 päivää. (Statistik Austria 2012.)

Ala-Itävalta ei vedä vertoja suurille turistikohteille, kuten Salzburg ja Tiroli, joissa on sekä huikeat määrät saapuvia turisteja että pitempi keskimääräinen viipymä, mutta se ei missään nimessä ole hiljainen matkailualue. Tämä käy ilmi, kun Ala-Itävallan provinssin tunnuslukuja vertaa esimerkiksi koko Suomen tilastoihin samalta vuodelta. Vuonna 2011 Suomessa vieraili kaikkiaan 7,3 miljoona ulkomaista matkailijaa ja ulkomaisia yöpymisiä rekisteröitiin 5,5 miljoonaa kappaletta (MEK 2012), mikä on yöpymisten osalta siis vähemmän kuin Ala-Itävallan provinssissa samalla ajanjaksolla.

3.2.2 Viinintuotanto Ala-Itävallassa

Ala-Itävallassa sijaitsee kahdeksan virallista viininviljelyaluetta: Wachau, Kremstal, Kamptal, Wagram, Traisental, Carnuntum, Weinviertel ja Thermenregion. Viiniä viljellään yhteensä yli 27 000 hehtaarin suuruisella alalla, mikä tekee Ala-Itävallasta myös maan suurimman viininviljelyalueen. Viljeltyihin lajikkeisiin kuuluu niin laajalle levinneitä kuin paikallisiakin lajikkeita, joista grüner veltlinerä viljellään ylivoimaisesti eniten. Peräti 44% viljelystä alueesta on juuri tätä lajiketta. Ala-Itävallan viininviljelyalue voidaan jakaa kolmeen pääilmastoalueeseen: pohjoisen Weinvierteliin, Tonavan varren alueeseen ja lämpimämpään Pannonian alueeseen provinssin kaakkoisosassa. (Austrian Wine Marketing Board. Lower Austria) Kukin alue tuottaa ilmastonsa vuoksi erilaisia, juuri tälle alueelle tyypillisiä viinejä.

KUVA 5. Ala-Itävallan viinialueet (Niederösterreichische Nachrichten)

Vuodesta 2002 lähtien neljä Ala-Itävallan kahdeksasta viinialueesta on ottanut käyttöön virallisena alkuperänimityksenä DAC-merkinnän: Kremstal DAC, Kamptal DAC, Weinviertel DAC ja Traisental DAC. DAC-systeemillä halutaan tuoda esille nimenomaan tietyn viinin valmistusalue ja painottaa viinin omaavan tietyn, juuri tälle alueelle tyypillisen viinin makuprofiiliin ja ominaisuudet. DAC merkitty viini ei siis ole uuden tyyppinen viini, vaan sellainen viini, jonka on arvioitu erikoisen hyvin edustavan aluetta, jolla on se on viljelty ja tuotettu. DAC merkitty viini on siis tietyn alueen tunnusomainen viini tai lippulaiva. Tämän tyyppisillä alkuperänimityksillä on tarkoituksena hankaloittaa tietyn alueen nimellä ratsastaminen ja merkinnät toimivat olennaisena osana alueen ja sen viinien markkinointia. (Austrian Wine Marketing Board. The New Appellation...)

Ottamalla käyttöön DAC-merkinnän Itävalta liittyi Euroopan suurien viinialueiden joukkoon, joilla on ollut jo pitkään käytössä vastaavia alkuperämerkintöjä. Esimerkiksi Ranskassa Burgundylla, Bordeauxilla ja Chabliksella on oma oma AOC/AO merkintä ja Espanjan Riojalla DOC ja DO merkinnät. Itävallassa DAC-merkintä ei kuitenkaan rajoita alueiden muiden viinilaatujen myymistä luokiteltuina laatuviineinä. (Austrian Wine Marketing Board. The Romanic System.)

Itävallassa kerättyyn tietoon pohjaten, Wachau, Kamptalin ja Kremstalin viinejä pidetään maailmanlaajuisesti huippulaatuisina. Näillä alueilla on yli tuhatvuotinen viininviljelyhistoria, ja viininviljely on osa sekä paikallista elämäntapaa että alueen kulttuuria ja perinteitä. Maisemallisesti nämä alueet ovat idyllisen kauniita pienine viinikylineen ja kaupunkeineen kumpuilevien viinitarhojen keskellä, hiljaa virtaavan Tonavan varrella. Kaikki kolme aluetta tuottavat kuivia valkoviinejä ja Wachau Itävallan parhaita rieslingejä. Myös Weinviertelillä on kansainvälinen maine laatuviinien tuottajana, mutta yllättäin se tuottaa myös jonkin verran punaviinejä.

Erottamattomasti Ala-Itävallan ja koko Itävallan viininvalmistuskulttuuriin liittyy Heuriger kulttuuri. Tätä nimitystä käytetään perinteisistä viinitavernoista, joita on Itävallassa lukematon määrä. Useimmilla viinintuottajilla on oma Heurigerinsa, jossa tarjoillaan valmistajan omia viinejä, myydään viinejä pulloittain, sekä tarjoillaan paikallisia suolapaloja. Usein tämä taverna on suoraan viininvalmistuskellareiden yhteydessä. Oikeat alkuperäiset Heurigerit olivat auki ainoastaan tiettyinä aikoina vuodesta pari kolme viikkoa kerrallaan, mutta suuren kysynnän vuoksi erityisesti matkailukohteissa monet Heurigerit pitävät ovensa auki koko matkailusesongin ajan.

3.3 Wachau, Kremstal, Kamptal

Lyhyt yleiskuva Wachau, Kremstalin ja Kamptalin alueista perustuu omiin kokemuksiin alueella siellä asuneena ja paljon matkustelleena. Kyseiset kolme viinialuetta sijaitsevat vierekkäin Ala-Itävallan provinssin läntisissä osissa Tonavan ympärillä. Alueet tunnetaan parhaiten kauniista viinimaisemistaan, huippuviineistään, historiallisista kylistä ja kaupungeistaan, luostareistaan, linnoistaan sekä vanhoista raunioistaan. Wachau alue tunnetaan myös omasta aprikoosilajikkeestaan nimeltä Wachau Marillen, josta valmistetaan mitä erilaisimpia tuotteita likööreistä ja snapseista hilloihin, etikoihin, konvehteihin, leivonnaisiin ja mehuihin. Alkukesästä, kun aprikoositarhat kukkivat Tonavan varren tarhoilla maisemat ovat upeat! Wachau aluetta pidetään kulttuurillisesti ja historiallisesti jopa niin merkittävänä, että se on 2000-luvun alkupuolella listattu UNESCON maailmanperintökohteeksi. Kremsin kaupunki on suurin kaupunki näillä kolmella viinialueella ja se on suosittu aloituspiste ja tukikohta retkille ympäröiville alueille. Krems ja Wachau laakso ovat ehdottomasti tunnetuimmat ja suosituimmat kohteet näiden kolmen viinilaakson alueella, mutta sekä Kremstal että Kamptal tarjoa-

vat kiinnostavia kohteita ja elämyksiä matkailijalle ja ne usein yhdistetäänkin osaksi lomaa Wachau alueella. Etäisyydet näillä kolmella alueella ovat pieniä, joten kaikkien kolmen alueen kiinnostaviin kohteisiin on helppo tutustua.

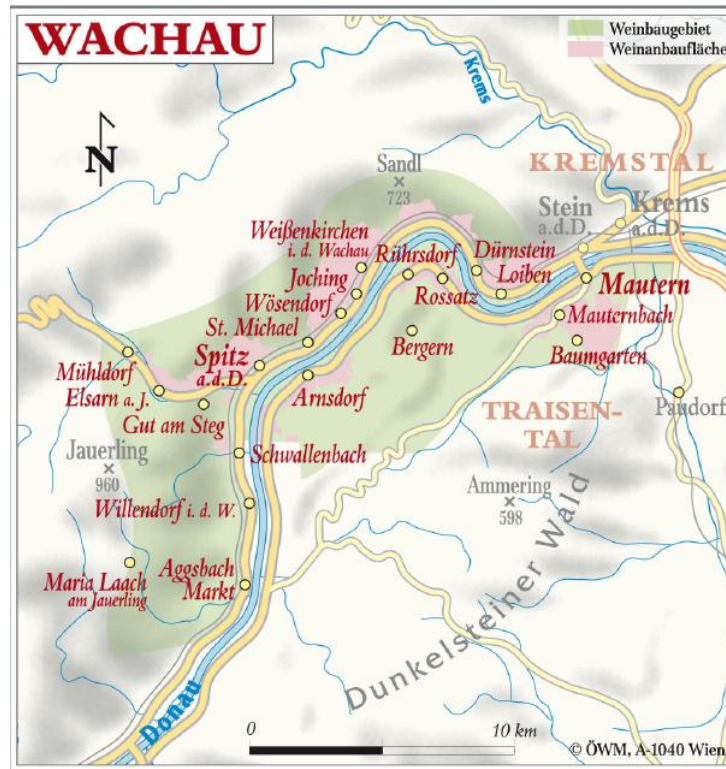
KUVA 6. Viinitarha Weissenkirchenin viinikylässä Wachau viinialueella (Kuva: Sanna Tukiainen 2012)

3.3.1 Wachau, Kremstal ja Kamptal viinialueina

Dominén (2008, 540) mukaan Wachau, Kremstalin ja Kamptalin viinialueiden kaavoitus on vakiinnutettu vasta viimeisten parinkymmenen vuoden aikana, mutta niillä on pitkä historia. Ensimmäiset kirjalliset maininnat alueesta ovat peräisin vuodelta 823, mutta viininviljely alueella juontaa juurensa kuitenkin jo Roomalaisten siirtokuntien ajalle (*Vinea Wachau Districtis Nobilis.*) Tonavan laakso Wachau ja Kremstalin kohdalla tuottaa erikoisen hyviä viinejä osin ilmastonsa ansiosta. Sen sijainnista ilmastoalueiden leikkauskohdassa johtuen viileät ja lämpimämmät ilmamassat vuorottelevat jatkuvasti: päivällä lämpö kypsyttaa rypäleet ja yön viileydessä viinien aromit kehittyvät. (Dominé 2008, 540.)

Wachau laaksossa Kremsin ja Melkin kaupunkien välillä viiniviljelmät nousevat terasseina Tonavan rantakukkuloille ja alue kilpaileekin maisemiltaan Euroopan kauneimpien viinialueiden kanssa (Dominé 2008, 540.) Wachau laaksossa Tonava halkaisee 500

metriä korkean kukkulajonon ja joen varren korkeilla ja jyrkillä rinteillä viini on istutettu tiuhaan kauniille terassiviljelmille. Täältä ei löydy suurtiloja, vaan lukematon määrä pieniä viinitarhoja ja viinivalmistajia. (Johnson 1995, 225.) Wachau tuottaa korkealaatuisia valkoviinejä, lähinnä rieslingiä ja grüner veltlineriä (Dominé 2008, 541.)

KUVA 7. Wachauin viinialueen kartta (Austrian Wine Marketing Board. Maps)

Kremstal ja Kamptal ovat edelleen vähemmän tunnettuja viinialueita kuin Wachau, mutta ovat potentiaaliltaan samaa luokkaa. Osa Kremstalin läntisistä viinitarhoista kuuluukin ilmastollisesti ja maantieteellisesti Wachauin laaksoon, josta ne erotettiin lähinnä poliittisista syistä. Tonaavan virratessa Wachauin ahtaasta laaksosta Kremstalin ja Kamptalin puolelle, ilmasto on jo selkeästi pannoninen ja maaperä erilainen vain muutamia satoja metrejä Wachauin rajalta. Näillä alueilla viljellään niin ikään korkealaatuisia valkoisia lajikkeita, kuten grüner veltlineriä ja chardonnayta, sekä jopa joitain punaisia laatuja. (Dominé 2008, 541.) Kremstal ulottuu Tonalvalta aina kukkuloille, missä sijaitsee kuuluisa Stif Göttweig -luostari, joka on myös tunnettu laadukkaiden viinien valmistajana. Luostari ja sen ympäristön pienet kylät ja kaupungit jäävät Kremstalin viinialueen sisälle. Edempänä Kremstalin laakso vaihtuu Kamptaliksi, jonka keskeisin viinikaupunki on Langenlois. (Johnson 1995, 225.) Langenloisissa sijaitsee myös tunnettu viinikeskus ja designhotel Loisium, johon palataan vielä myöhemmin paremmin.

KUVA 8. Kremstalin viinialueen kartta (Austrian Wine Marketin Board. Maps)

KUVA 9. Kamptalin viinialueen kartta (Austrian Wine Marketing Board. Maps)

3.3.2 Codex Wachau

Wachau on erityistapaus Itävallan ja Euroopan viinialueiden joukossa. Viiniviljelijöiden järjestö Vinea Wachau Districtus Nobilis ajoi 1980-luvulla Itävallan tiukasta viinilainsäädännöstä huolimatta läpi uudet laatuviinien arvomerkinnot Wachau-alueen viineille, jotka eroavat suuresti vanhoista merkinnöistä. Vanha merkintätapa jakoi laatuviinit luokkiin Kabinett, Spätlese ja Auslese. Uuden merkintätavan mukaiset nimitykset ovat Steinfeder, Federspiel ja Smaragd, joista Smaragd on korkein laatuluokka. (Dominé 2008, 541.)

Vinea Wachau Nobilis Districtus eli Wachau-alueen jalo viiniviljelyalue, on vuonna 1983 perustettu Wachau-alueen viiniviljelijöiden yhdistys. Yhdistyksen viljelijät, jotka tuottavat viinejään tällä alueella, ovat sitoutuneet viinien tinkimättömään laatuun, puhtauteen ja alkuperään. Tämä luokittelu, joka tunnetaan myös nimellä Codex Wachau, on ainoalaatuinen Euroopassa ja Wachau-Steinfeder, Federspiel ja Smaragd viinejä pidetään maailmalla Itävallan viinikulttuurin ja Wachau-alueen kulttuuriperinnön lähettiläinä. Luokitus antaa myös suuntaviivoja viininystäville, sillä se jakaa kuivat valkoviinit kolmeen luokkaan niiden luonnollisen alkoholipitoisuuden perusteella. Codex Wachau asettaa myös tiukat vaatimukset viineille niiden alkuperän, valmistusmenetelmien ja lisäaineiden käytön suhteen. Viinien tulee säilyä täysin luonnonmukaisina ja rypäleet kerätään käsin myöhään syksyllä, jotta rypäleet saavuttaisivat täyden potentiaalinsa. (Vinea Wachau Districtus Nobilis.)

4 WACHAUN, KREMSTALIN JA KAMPTALIN MATKAILULLINEN TARJONTA

4.1 Kaupungit ja kylät

Lukuisiin vierailuihin kohteessa perustuen on turvallista sanoa, että Dürnstein on Wachauin sydän ja siellä Wachauin maisemat ovat upeimmillaan. Dürnsteinin historiallinen pikkukaupunki on tunnettu sinisestä barokkityylisestä kirkontornistaan, kaupungin yläpuolella kukkulalla sijaitsevista linnanraunioista, jossa aikanaan pidettiin vankina legendaarista Englannin kuningas Rikhard Leijonamieltä, sekä upeista viiniviljelmistään. Kaupungin pienessä keskustassa aika on pysähtynyt. Vanhoissa kivitaloissa sijaitsevat ravintolat, majoitusliikkeet ja puodit, joissa myydään erilaisia alueen tuotteita viineistä ja likööreistä marmeladeihin, suklaisiin, sapseihin ja erilaisiin käsitöihin, luovat ihanan paikallisen tunnelman. Tunnelmaa ei pilaa edes se, että kaupungista on muotoutunut aikojan saatossa hyvin suosittu ja paljon vierailtu kohde. Kaupungin välittömässä läheisyydessä sijaitsee myös tunnettu Domäne Wachauin viinikeskus, josta lisää myöhemmin.

KUVA 10 & 11. Sininen barokkitorni ja Tonavalle viettävä pikkukatu Dürnsteinissä (Kuvat: Sanna Tukiainen 2011)

Kremsin kaupunki on Wachau laakson rajapyykkinä idässä. Itse asiassa Krems koostuu Kremsin ja Steinin kaksoiskaupungeista, jolla on varsinainen isompi historiallinen keskusta Kremsissä sekä pienempi historiallinen keskusta Steinin puolella. Tämän on todettu Kremsissä asuessani.

KUVA 12. Steinin keskusta Kremsin kaupungin kyljessä Tonavalta kuvattuna (Kuva: Sanna Tukiainen 2011)

Noin 1100-luvulla Krems oli vakavasti otettava kilpailija Wienille ja vauras kaupunki Tonavan kaupasta kerättyjen tullien ansiosta. Tämä vauraus näkyy myös kaupunkikuvassa: vanhankaupungin talojen ja sisäpihojen kaunis arkkitehtuuri on osa Kremsin viehätystä. Nähtävyyksiin kuuluu myöhäisgoottilainen Piaristenkirche-kirkko, renessanssityylinen kaupungintalo sekä 1200-luvulta peräisin oleva Gozzoburgin palatsi. (Eyewitness travel: Austria 2008, 138.)

KUVA 13 & 14. Kremsin näkymiä. (Kuvat: Henna Nurminen & Sanna Tukiainen 2011)

Kremsin kaupunki tarjoaa myös kulttuurielämyksiä: Kremsin Kunstmeilen, suomeksi-taidemailin, varrelta löytyy kiinnostavia kohteita, kuten karikatyyrimuseo ja taidemuseo Kunsthalle. Kaupungista löytyy myös oma viinimuseonsa. (Genussurlaub im Weinherbst Niederösterreich 2012, 17)

Omaan vierailuun viitaten, Mautern, vastapäätä Kremsiä, on pienen pieni historiallinen viinikaupunki Tonavan rannalla. Mauternia, kuten Kremsiäkin ympäröi viinitarhat ja kaupungista löytyy joitain itäisen Itävallan parhaista ravintoloista sekä arvostettu viinintuottaja Nikolaihof. Kaupungilla on pieni ja viehättävä keskusta vanhoine rakennuksineen, mukulakivikatuineen ja liikkeineen.

Weissenkirchenin pikkukaupunki sijaitsee keskellä Wachau laaksoa ja tuottaa joitain sen parhaista viineistä. Kaupungin keskustasta löytyy kokoelma historiallisia rakennuksia ja Renessanssi kartanoita. Goottilaistyylinen linnoitettu kirkko piti loitolla turkkilaiset valloittajat vuonna 1531. (Gregston, 2007, 53.) Omasta kokemuksesta voi todeta, että vierailija löytää tästä viehättävästä pikkukaupungista lukuisten pienien viinintuottajien myymälöitä ja heurigereja, joissa tuotteita pääsee maistelemaan paikan päällä, sekä lukuisia pieniä ravintoloita ja B&B-majoitusta. Useimmiten majoitus on ravintoloiden yhteydessä, mutta myös monet viininvalmistajat pitävät pientä, muutaman huoneen majoitustoimintaa viininvalmistuksen sivussa.

KUVA 15. Näkymä Weissenkirchenin kaupunkiin yli viinitarhojen ylhäältä viinikukkuiloilta (Kuva: Sanna Tukiainen 2012)

Spitz on huomattavan hyvin säilynyt pieni historiallinen kaupunki, jota ympäröi viheriöivät viinitarhat. Kukkulalla kylän yläpuolella seisovat 1200-luvulta peräisin olevat Burg Hinterhausin rauniot. Kylän laidalla sijaitsevasta Pyhän Mauritiuksen myöhäisgoottilaisesta kirkosta vierailija löytää kokoelman kirkollisia aarteita, joiden joukossa ovat mm. pienet puiset veistokset Jeesuksesta ja kahdestatoista apostolista. (Gregston 2007, 51.)

Omiin vierailuihin perustuen Loiben on pieni idyllinen viinikylä keskellä kumpuilevia viinitarhoja Tonavan varrella Wachau laaksossa, Kremsin ja Dürnsteinin välissä. Loibenista löytää joitain Itävallan parhaista viinintuottajista: Knollin viinitila ja samaisen perheen pitämä Loibnerhof ravintola lukeutuvat maan parhaisiin ja tunnetuimpiin (Johnson 2011, 224).

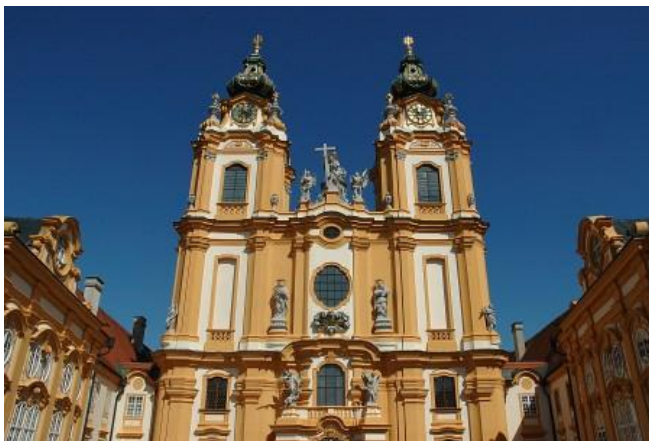
Paikan päällä vieraillessa kerättyyn tietoon pohjaten Kamptalin sydämessä sijaitseva Langenlois on Itävallan suurin viinikaupunki. 1980-luvun viinialueiden uudelleenmuodostamiseen saakka Langenlois oli oma viinialueensa, nyt siis osa Kamptalin suurempaa aluetta. Langenloisin suurin matkailuattraktio on Loisium viinielämyskeskus historiallisine kellareineen, vinoteekkeineen ja designer hotelleineen. Kaupunkia ympäröi vehreät viinitarhat ja kaupungin kauniissa historiallisessa keskustassa on vierä vieressä pieniä, paikallisten tuottajien vinoteekkeja - viinibaareja ja -myymälöitä - joissa pääsee maistelemaan paikallisia laatutuotteita.

KUVA 16 & 17. Langenloisin keskustori Kornmarkt (Kuvat: Österreich Werbung, Diejun)

4.2 Luostarit ja palatsit

Stift Melk eli Melkin benediktiini-luostari sijaitsee Melkin kaupungissa Wachauin laakson laidalla. Se on ollut tärkeä kulttuuri- ja uskonnollinen keskus jo noin tuhannen vuoden ajan ja edelleen munkkeja asuu ja harjoittaa uskoaan luostarissa. Alun perin rakennus oli roomalaisten linnoitus ja toimi myöhemmin Babenbergien hovina vuoteen 1089 saakka, jolloin linnoitus annettiin benediktiini munkkien hallintaan. Melkin luostaria on uudelleenrakennettu monia kertoja, mutta barokkityylin mestariteos luostarista sukeutui 1700-luvun alun renovaatioiden yhteydessä. Luostarin basilikan lisäksi sen kirjasto yli 100 000 niteellään on Stift Melkin merkittävin osa. (Gregston 2007, 51.) Vierailulla kerättyyn tietoon perustuen, Melkin luostari on yksi Itävallan merkittävimpiä rakennuksia ja sitä pidetään yhtenä Euroopan upeimmista barokkirakennelmista. Se on myös huomattava turistinähtävyys. Luostarin vieressä sijaitsevassa luostarin ravintolassa pääsee maistelemaan alueen viinejä.

KUVA 18 & 19. Stift Melkin kaksoistornit ja luostarin upea barokki kirkko (Stift Melk)

Stift Göttweig eli Göttweigin benediktiini luostari sijaitsee kukkulalla Tonavan etelärannalla lähellä Kremsin kaupunkia. Luostarista, joka perustettiin vuonna 1083, löytyy kiinnostava kokoelma patsaita, maalauksia sekä graafista taidetta. (Eyewitness Travel: Austria 2008, 138.) Oman kokemuksen mukaan luostari näkyy kauas yli ympäröivien seutujen ja Kremsin kaupunkiin saakka. Luostari viljelee myös laadukkaita viinejä, joita pääsee maistelemaan luostarin ravintolassa samalla kun ihailee ympärillä aukeavaa maisemaa.

KUVA 20. Stift Göttweig korkealla kukkulallaan näkyy yli ympäröivien alueiden Dürnsteiniin saakka (Kuva: K.M. Westermann, Welterbesteig)

Burg Aggsteinin eli Aggsteinin linnan korkealla kalliolla olevat jylhät rauniot ovat paljon ympäröivän maiseman yläpuolella. Linnan rakensivat aikanaan Küringerin rosvo-ruhtinaat ja Aggsteinin linna toimi myös puskurina turkkilaisten ja ruotsalaisten joukkoja vastaan 1500- ja 1600-luvuilla. Nykyisin linna kahviloineen on suosittu matkailukohte. (Eyewitness Travel: Austria 2008, 139.)

Schallaburgin renessanssi linna aivan Wachau rajamailla lähellä Melkiä on yksi Alaiävallan kauneimmista linnoista. Eri puolilla linnaa on vielä näkyvissä jäänteitä romaanisesta ja goottilaisesta arkkitehtuurista, mutta ne jäävät myöhempien lisäysten varjoon. Linnan kauneimpia piirteitä on sen renessanssi sisäpiha upeine terrakotta arkadeineen. (Eyewitness Travel: Austria 2008, 144.) Linnan yhteydessä on myös viehättävä renessanssityylinen puutarha.

Schloss Grafenegg, eli Grafeneggin linna Kamptalissa on rakennettu 1800-luvun romantismin tyyliin ja sitä ympäröi 32 hehtaarin suuruinen maisemapuutarha. Se lukeutuu tuon aikakauden tärkeimpiin rakennuksiin Itävallassa. Linnan kappeli, piha ja sisätilat ovat ajan rakennustaiteen taidonnäytteitä. (Offizielles Tourismus- und Kulturportal des Landes Niederösterreich. Schloss Grafenegg.) Linna tunnetaan ehkä parhaiten konserteistaan ja kesäisestä musiikkifestivaalistaan. Linnalla on myös oma vinoteekkinsa, jossa pääsee maistelemaan paikallisia viinejä. (Weinstraße Niederösterreich 2012, 40-43.)

4.3 Viinikohteet

Vieraillessani Kamptalissa tutustuin Loisiumin viinimaailmaan, saksaksi Loisium Weinwelt, jota ympäröi Langenloisin suuret viinitarhat. Loisium itsessään koostuu viinielämyksestä, joka vie vierailijan historiallisiin kellareihin, perinnemuseoon ja vino-teekkiin, jossa pääsee maistelemaan alueen viinejä ja ostamaan viiniä mukaan. Samassa yhteydessä on myös 2000-luvulla rakennettu designhotelli ja ravintola. Kierroksen aikana näkee ja kuulee mielenkiintoisia tarinoita kellarien historiasta, alueen viininviljelystä ja kulttuurista.

KUVA 21. Loisiumin viinimaailman päärakennus Langenloisissa, Kamptalissa (Loisium Langenlois)

Viinielämyksessä on käytetty paljon multimediaa ja kierroksen alussa vierailija pääsee seuraamaan rypäleen matkaa tarhoilta viiniksi. Perinnemuseon talonpoikaistaloissa näkee alueen elämää satoja vuosia sitten ja osittain yli 900 vuotta vanhoissa kellareissa oppii lisää alueen viineistä. (Weinstraße Niederösterreich 2012, 44.)

Winzer Krems on suurin Kremstalin tuottajaosuuskunta, johon kuuluu noin 1300 yksityistä viininkasvattajaa. Winzer Kremsin viineistä erityisesti grüner veltlinerit ovat saaneet hyviä arvioita viinintuntijoilta. (Johnson 2011, 229.) Oman vierailun aikana kerättyihin kokemuksiin ja tietoon perustuen, Winzer Krems ja sen yhteydessä toimiva Sandgrube 13 Weinsinn -viinielämys ovat yksi alueen suosituimpia viinikohteita alueen matkailijoiden keskuudessa. Viinin tuotantolaitoksen yhteydessä olevista tiloista löytyy niin vanhoja, historiallisia viinikellareita, näyttelyhuoneita ja viinimyymälä. Rakennusten ulkopuolella on näyttelyviinitarha kaikkine alueen erilaisine rypälelajikkeineen.

Winzer Kremsin vierailijat pääsevät opastetulle kierrokselle, joka koostuu 8 eri pysäkitä. Näiden pysähdysten aikana pääsee tutustumaan Kremsiin ja Kremstalin viinialueeseen niiden ilmaston ja maaperän suhteen, eri viinilajikkeisiin voi tutustua näyttelyviinitarhassa, alueen ja viinien historiasta kuulee vanhoissa kellareissa, viinin valmistusprosessiin pääsee tutustumaan panoramahuoneen lasin läpi ja 4D-lyhytfilmi Winzer Kremsin omassa elokuvateatterissa tutustuttaa vierailijan viininviljelijän vuoteen. Noin reilun tunnin mittaisen kierroksen aikana maistellaan kolmea tuottajan omaa viiniä ja opas kertoo koko ajan asiantuntevasti viininviljelystä ja valmistuksesta kyseisellä viinialueella sekä nimenomaan Winzer Kremsissä. Kierros päättyy Winzer Kremsin viinimyymälään, jossa on tarjolla suuri valikoima tuottajan viinejä. Jos vierailija on kiinnostunut viineistä, mutta ei tiedä niistä kovinkaan paljoa, Winzer Kremsin opastettu kierros on viihdyttävä ja kiinnostava. Vakavalle viininharrastajalle kierros toki antaa infoa kyseisen valmistajan toiminnasta ja jonkin verran alueestakin, mutta muuten kokemus jää aika köykäiseksi ja turistimaiseksi.

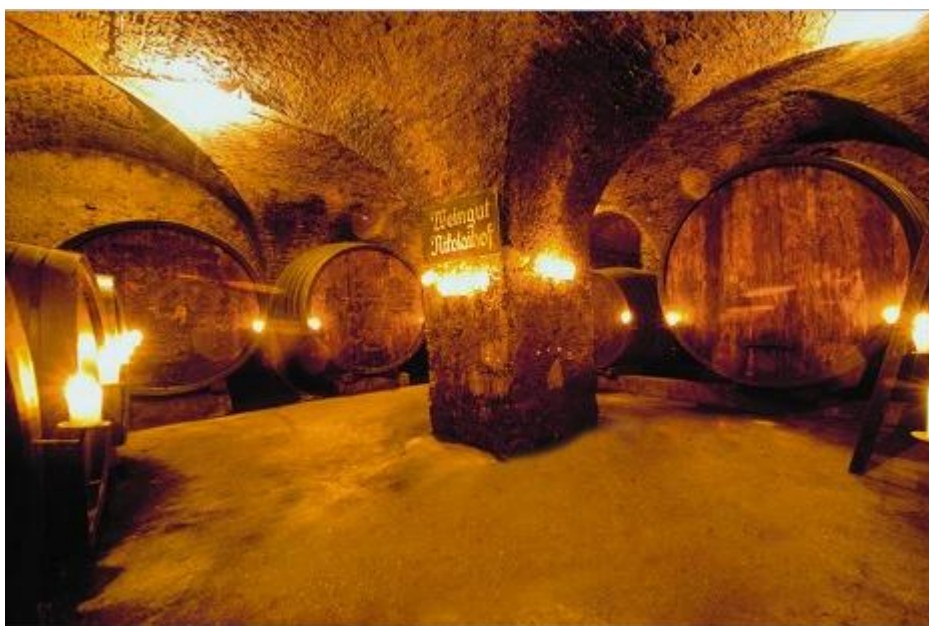

KUVA 22 & 23. Winzer Kremsin kierroksella näyttelyviinitarhassa ja modernia viininvalmistutekniikkaa tutkimassa (Kuvat: Sanna Tukiainen 2012)

Domäne Wachau puolestaan on merkittävä Dürnsteiniläinen viljelijäosuuskunta, joka tuottaa korkeatasoisia viinejä, erityisesti laadukkaita rieslingejä ja grüner veltlinereitä (Johnson 2011, 228). Oman vierailun ja sen aikana kerätyn tiedon perusteella Domäne Wachau on vakavallekin viininharrastajalle kiinnostava kohde. Domäne Wachauun tilat: sen vinoteekki eli viinibaari tai myymälä, suuret kellaritilat, jotka jakaantuvat moderniin ja historialliseen osaan, sekä Schlössel, pienehkö historiallinen kartano, jossa järjestetään tilaisuuksia ja viinin maistajaisia, sijaitsevat kivenheiton päässä Dürnsteinin historiallisesta keskustasta. Domäne Wachauun tiloja ympäröi joka puolella upeat viinitarhat, jotka kipuavat pengerrerettyinä terassiviljelminä Tonavan varren kukkuloiden rinteille.

Vierailija pääsee täällä maistamaan korkealuokkaisia Wachaun viinejä ja asiantuntevalle kierrokselle kellareihin, jonka aikana oppii paljon alueen viineistä, Wachaun alueen viininviljelystä, kulttuurista ja historiasta. Vierailun päätteeksi voi lähteä kävelyllä kukkuloille levittäytyville viinitarhoille omatoimisesti tai järjestetyn ryhmän mukana.

Nikolaihof Mauternissa on ollut pitkään ja on edelleen biodynaamisen viininviljelyn edelläkävijä Itävallassa ja tuottaa korkealaatuisia viinejä, erityisesti loistavaa rieslingiä (Johnson 2011, 224). Nikolaihof on myös Itävallan vanhin viinitila sen historian yltäessä lähes kahden vuosituhannen taa aina roomalaisten aikoihin. Suurin osa nykyisen viinitilan- ja ravintolan rakennuksista on peräisin 1400-luvulta, mutta paikoitellen vieläkin törmää roomalaisten linnoituksen tai varhaisen kristillisen basilikan jäänteisiin. Nikolaihofin kellarit ovat niin ikään ikivanhat, sillä niiden pohjana on roomalaisten linnoituksen krypta. (Nikolaihof.)

KUVA 24. Nikolaihofin historialliset viinikellarit (Nikolaihof)

Paikan omistaja Nikolaus Saahs kertoi vierailuni aikana Nikolaihofista löytyvän myös maailman vanhin vielä toiminnassa oleva puinen viinipressi. Itse viinikellari on suhteellisen pieni mutta vaikuttava: jokaiselle perheenjäsenelle on heidän synnyttyään teetetty upea valtava puinen viinitynnyri, johon on kaiverrettu taidokkaita kuvioita ja uuden perheenjäsenen nimi. Tilan historia on äärettömän mielenkiintoinen, ja tilan omistaja kertoi mieluiten ottavansa vastaan pieniä viininystävä ryhmiä, jotka osaavat arvostaa kellarin ainutlaatuista luonnetta. Toisin kuin monet viinivalmistajat nykyään, Niko-

laihof käyttää edelleen puutynnyreitä huolimatta tähän metodiin liittyvästä suuresta työmäärästä verrattuna moderneihin terästankkeihin. Nikolaihofin ravintola, joka on siis kellareiden yhteydessä, tarjoilee paikallisiin raaka-aineisiin ja vanhoihin resepteihin pohjautuvia ruokalajeja, jotka on modernisoitu ja kehitetty uusiin ulottuvuuksiin. Ruoka, kuten viinikin on pitkälti biodynaamista luomua ja kenen tahansa slow food intoilijan ehdoton tärppi.

KUVA 25. Nikolaihofin ihastuttava terassi sisäpihalla suuren tammen alla (Nikolaihof)

Rohrendorfin kylässä Kremstalin alueella on Itävallan pisin ellergasse eli kellarikuja (Genussurlaub im Weinherbst Niederösterreich 2012, 13). Tämän kujan, kellergassen (yleisnimitys vastaaville kujille, ei tarkoita vain tätä yhtä tiettyä kellarikujaa Rohrendorfissa), varrella on kymmeniä paikallisten viinintuottajien viinikellareita ja heurigereja. Täällä vierailija pääsee maistelemaan paikallisia viinejä siellä, missä ne on tuotettu, nauttimaan maisemista ja paikallisista herkuista, joita heurigereissa on tarjolla. Kellergassella voi vieraila omatoimisesti milloin vain tuottajien pitäessä ovia auki, mutta Kellergassenfestin, paikallisen viinifestivaalin aikaan elo-syyskuun vaihteessa se on parhaimmillaan. (Gemeinde Rohrendorf: Kellergassenfest 2012.)

Näiden kohteiden lisäksi alueilla on lukuisia maailmanlaajuisestikin arvostettuja ja tunnettuja viininvalmistajia. Erityisesti viinintuntijoille ja viininystävälle tunnetun, arvostetun viininvalmistajan viinitilalla vierailu on upea kokemus, vaikka nämä kohteet eivät tavallisen matkailijan ohjelmaan usein pääse. Muutamia merkittäviä viinintuottajia ovat

esimerkiksi Jamek, Knoll, Nikolaihof ja FX Pichler Wachausa, Salomon-Undhof, Nigl ja Weingut Stadt Krems Kremstalissa sekä Jurtschitsch, Rabl, Schloss Gobelsburg ja Bründlmayer Kamptalissa. Nämä tuottajat on mainittu mm. Hugh Johnsonin vuosittain ilmestyvässä suositussa viinioppaassa näiden alueiden parhaina tuottajina. (Johnson 2011, 224, 228.)

Heuriger perinne on satoja vuosia vanha ja osa paikallista kulttuuria. Itse alueella asuesani havaitsin, että niin matkailijat kuin paikallisetkin käyvät heurigereissa syömässä ja nauttimassa viineistä ja tunnelmasta. Alkuperäisissä heurigereissa harvemmin tarjoillaan lämmintä ruokaa, mutta uudemmissa heurigereissa, jotka pyrkivät viehättämään matkailijoita, tarjoillaan ravintolailllaisia, jotka koostuvat paikallisista ruokalajeista. Perinteisten heurigereiden listalta löytää useimmiten erilaisia liha- ja juustolautasia sekä erilaisia voileipiä ja kylmiä paloja viinin kanssa nautittavaksi. Ruoka on kuitenkin heurigereissa vasta toisella sijalla ja pääosassa ovat tuottajan viinit ja niiden maistelu.

Valinnan varaa on paljon, sillä yksin Wachau alueelta vierailija löytää yli 60 Heurigeriä viineineen ja herkkuneen (Genussurlaub im Weinherbst Niederösterreich 2012, 13). Kaikkiaan Ala-Itävallassa on yli 2000 heurigeria, joista 130 on ansainnut TOP Heuriger-nimityksen korkean laadun merkinä (Weinstraße Niederösterreich 2012, 3).

4.4 Luonto ja liikunta

Welterbesteig Wachau, vapaasti suomennettuna maailmanperintöpolku, on alueen tärkein vaellus- ja luontokohde, joka koostuu 180 kilometristä vaellusreittejä pitkin Wachau kulttuurimaisemaa. Reitit kulkevat Tonavan varren kukkuloilla ja käsittävät 20 linnaketta, rauniota ja linnaa, Wachau viinialueen, sekä osia Kremstalin viinialueesta, kolme luostaria ja Jauerlingin vuoren, jonka ympäristö on julistettu luonnonpuistoksi. Vaeltaja pääsee tutustumaan alueen kulttuuriin ja historiaan ja näkemään alueen upeimmat maisemat, samoilemaan viinitarhojen keskellä ja ohittamaan alueen idylliset viinikylät ja kaupungit. (Donau Niederösterreich. Natur.Wein.Wandern 2012, 5.)

KUVA 26. Vaellusreitti Dürnsteinin kukkuloilla (Kuva: Robert Herbst, Welterbesteig)

Sekä alueen matkailuorganisaatio että muut tahot järjestävät Wachau, Kremstalin ja Kamptalin alueella lukuisia erilaisia vaelluksia eri teemojen ympärillä lyhyistä kävelyistä pitempiin vaelluksiin. Esimerkiksi viinintuottaja Zottl Weissenkirchenissä vie tilauksesta kaikenkokoisia ryhmiä kävelylle Weissenkirchenin yläpuolella kukkuloilla sijaitseville viinitarhoille, joista aukeaa upea näkymä alas Weissenkirchenin kaupunkiin ja Tonavan laaksoon. Kävelyyn on mahdollista yhdistää myös viininmaistelu ylhäällä viinitarhoilla, kertoi Zottlin viinitilan omistaja Franz Zottl Jr. vieraillessani heidän heurigerissaan. Toisena esimerkkinä on Domäne Wachau järjestämä Blühende Wachau - Wein Rieden Wanderung eli Kukkiva Wachau - Vaellus viinitarhoilla -ohjelma. Tämän parituntisen vaelluksen aikana nähdään Dürnsteinin viheriövät viinitarhat, upeat kukkivat aprikoositarhat ja maistellaan lopuksi Domäne Wachauin viinejä. (Donau Niederösterreich: Natur.Wein.Wandern 2012, 20.)

KUVA 27. Polku viinikukkuloille Weissenkirchenissä (Kuva: Sanna Tukiainen 2012)

Vastaavia kävelyjä ja vaelluksia järjestetään alueen eri kylissä, kaupungeissa, viinitarhoilla ja muualla luonnossa eri teemoihin liittyen. Näitä teemoja ovat esimerkiksi Wachau historia ja myytit, kirjallisuus ja kansanmusiikki. (Donau Niederösterreich: Natur.Wein.Wandern. 2012, 10-35.)

Kremsissä asuessa kävi ilmi, että pyöräily Tonavan vartta pitkin viinikylästä ja kaupungista toiseen on huikean suosittua: matkailijat tekevät päiväretkiä hotelliltaan eri puolille viinialuetta tai pyöräilevät läpi viinialueiden osana pitempää matkaa. Näin pääsee kokemaan ja näkemään alueet toisesta näkökulmasta ja nauttimaan leppeästä ilmastosta, upeista maisemista, eikä viininmaistajaisiin pysähtyminen tuota ongelmaa. Tonavan varren pyöräilyreitti tunnetaan nimellä Donau Radweg.

4.5 Festivaalit

Syksy on Wachau, Kamptalin, Kremstalin ja koko Ala-Itävallan alueella yhtä viinijuhlaa. Elokuun lopusta marraskuun loppuun kestävän Weinherbst Niederösterreich eli Ala-Itävallan viinisyksy -tapahtumansarjan aikana järjestetään pienempiä ja suurempia tapahtumia viinin ja kaikkeen siihen liittyvän ympärillä lukuisissa alueen viinikylissä ja kaupungeissa. Monet näistä tapahtumista luonnollisesti ovat Wachau, Kremstalin ja Kamptalin kylissä ja kaupungeissa.

Vanhat perinteet, kulinaariset riemut ja kauniit syksyiset maisemat ovat kaikki olennaisena osana Ala-Itävallan viinisyksyä. Tunnelmallisia kellerfassenfestejä järjestetään, viimeisimmän sadon ensimmäisiä tuotoksia sturmia, joka on makeaa keskenkäynyttä viiniä, ja ensimmäisiä nuoria viinejä syksyn sadosta maistellaan hartaasti heurigereissa, viinitarhavaelluksia suurille kansanjoukoille järjestetään ja riemukkaita viininristiäisjuhlia vietetään. Vierailija pääsee tutustumaan uusiin alueisiin, uusiin kulinaarisiin innoituksiin ja ennen kaikkea uuteen viiniin. (Genussurlaub im Weinherbst Niederösterreich 2012, 3.)

KUVA 28. Kellergassenfest on yksi yksi vuoden suosituimmista tapahtumista (Gemeinde Rohrendorf: Kellergassenfest 2012)

Muita festivaaleja alueella ovat mm. maaliskuinen Wachau Gourmet Festivaali, jolloin valikoidut yhteistyöravintolat tarjoavat erityisiä monen ruokalajin menuja, ruoanlaittonäytöksiä, viininmaistajaisia ja julkkisvierailuja sekä Wachauer Marillenkirtag eli Wachaun aprikoosipäivät heinäkuussa, jolloin Spitzin kaupungissa juhlitaan kesän aprikoosisatoa. Tuolloin kylän markkinoilla on myynnissä kaikkea tuoreista aprikooseista kotitekoiisiin hilloihin, kompotteihin ja sponseihin. Tarjolla on myös aprikooseista valmistettuja herkkuja heti nautittavaksi, kuten struudeleita ja kakkuja. Ohjelmaan kuuluu perinteistä kansamusiikkia ja paraati, jossa esitellään perinteisiä asuja. (Offizielles Tourismus- und Kulturportal des Landes Niederösterreich. Festival highlights.) Myös Grafenegg'n linnassa järjestettävä musiikkifestivaali Musik-Sommer, eli musiikikesä on tunnettu ja arvostettu tapahtuma (Weinstraße Niederösterreich 2012, 40).

Elokuun alussa Ala-Itävallan puutarhakohteet, joihin kuuluu myös Schallaburgin linna ja Loosium viinielämyskeskus, järjestävät täydenkuun illan, jolloin kohteissa tarjolla kulinaarisia elämyksiä ja ohjelmaa koko perheelle (Garten Sommer 2012).

4.6 Majoitus ja ravintolat

Kamptalissa matkailleena, Kremstalissa asuneena ja Wachau alueella sekä lomailun että töiden merkeissä olen tutustunut alueen majoitus- ja ravintolatarjontaan varsin hy-

vin. Erityisesti Wachaun majoitustarjonta on tuttu, sillä vietin kesällä 2012 kolme päivää kiertämällä alueen hotelleja ja ravintoloita töiden puolesta. Koko alueelta löytää hyvin harvoja isompia hotelleja eikä ollenkaan tyyppillisiä ketjuhotelleja kuten Holiday Inn tai Ramada, valtaosan majoitusliikkeistä ollessa pieniä tai keskisuuria perinteisiä majataloja, aamiaismajoituksia ja hotelleja. Useiden ravintoloiden yhteydessä on pienimuotoista majoitustoimintaa muutamista huoneista pariinkymmeneen huoneeseen.

Majoitusliikkeissä useimmiten näkyy paikallinen kulttuuri: ne ovat sisustettu hyvin tyyppilliseen Itävaltalaiseen tyyliin, osa romanttiseen rustiikkiin ja osa klassiseen wieniläiseen tyyliin. Huoneiden sisustus on varsin simppeleä, mutta yleisissä tiloissa näkyy paikallinen leima. Alueelta löytää myös paljon majoitusliikkeitä, jotka on perustettu vanhoihin historiallisiin rakennuksiin, mikä antaa niille oman ihastuttavan leimansa. Nämä majoitusliikkeet eivät ole välttämättä kalliita hienoja paikkoja, vaan aivan tavallisia muutaman huoneen aamiaismajoituksia.

Koska valikoimaa pienistä edullisista majoitusliikkeistä korkeatasoisiin hintavampiin paikkoihin on todella paljon, löytää matkailija helposti itseään miellyttävän vaihtoehdon. Hyviä esimerkkejä alueen tyyppillisistä viehättävistä hotelleista ovat esimerkiksi Weinhotel Stierschneider Spitzissä, joka sijaitsee keskellä upeita viinikukkuloita kivenheiton päässä Spitzin keskustasta, Hotel Rikhard Löwenherz (Rikhard Leijonamieli) aivan Dürnsteinin keskustassa viinitarhojen ja Tonavan ympäröimänä, Renaissancehotel Raffelsberger Hof Weissenkirchenissä, joka on rakennettu historialliseen 1500-luvulta peräisin olevaan kartanoon ja on säilyttänyt paljon alkuperäisiä historiallisia osiaan ja vaikkapa hotel Alte Post suosittu kieverin yläkerrassa, joka on niin ikään rakennettu historialliseen kivirakennukseen Kremsin keskustassa. Seassa on toki modernimpiakin hotelleja, kuten vaikkapa Langenloisin Loisiumin designhotelli, Hutter wirtshaus eli kievari, jolla on myös 12 hotellihuonetta tai ketjuhotelli Steigernberger Avance hotelli ja Arte Hotel Kremsissä. Lisäksi täytyy mainita yksi esimerkki hyvin pienestä majoitustoiminnasta. Weingut Zottl Weissenkirchenin sydämessä on pääasiallisesti viinintuottaja ja pitää omaa heurigeriaan muutamia viikkoja vuodessa, mutta tämän lisäksi heillä on kuusi huonetta, joita he vuokraavat matkailijoille tai viininkorjuu-aikaan majoittavat työväkeä.

Hintatasoltaan majoitusliikkeet vaihtelevat suuresti. Aamiaismajoituksen pienessä majoitusliikkeessä saattaa saada noin 30 eurolla, mutta erikoisemmasta luksusmajoituksesta

ta vaikkapa Raffelsbergerhofissa joutuu maksamaan, huoneesta riippuen helposti yli 120 euroa yöltä.

Töiden puolesta tekemäni matkan aikana kävi ilmi, että Ala-Itävallassa on myös lanseerattu Genieser Zimmer eli nautiskelijan huone - konsepti, jossa on mukana lukuisia hotelleja eri puolilla provinssia. Myös monia hotelleja Wachauin, Kremstalin ja Kamptalin alueilla, kuten esimerkiksi Hotel Klinglhuber Kremsissä. Ajatuksena on tarjota enemmän elämyksiä ja parempaa palvelua hyvän ruoan, juoman ja nautintojen arvostajalle. Näitä huoneita tarjoavat majoitusliikkeet ovat tiettyjä kriteerejä seuraten arvioitu sopivaksi ja saavat käyttää Genieser Zimmer nimitystä tietyistä huoneistaan. Nämä huoneet ovat normaalia hotellihuonetta tilavampia ja avarampia ja niiden sisustus hieman korkeampaa tasoa. Lisäksi Genieser Zimmerissä yöpyjälle kuuluu normaalia parempi aamiaisen, joka on auki myöhempään aamuun ja johon kuuluu paikallisia erikoisuuksia. (Offizielles Tourismus- und Kulturportal des Landes Niederösterreich. Genussvoll Wohnen.) Huoneissa on myös pieni maistiainen jotain paikallista herkkua tervetuliaisena, lisäksi esimerkiksi hedelmiä tai hedelmämehuja. Kaikkiaan Ala-Itävallasta löytyy yhteensä yli 80 Genieser Zimmer - huonetta eri hotelleissa. (Kurz Urlaub Machen in Niederösterreich, 2012, 5.)

Myös ravintoloita on tarjolla suuri valikoima. Enemmistö ravintoloista on kuitenkin perinteistä itävaltalaisista ruokaa tarjoilevia wirtshauseja tai gasthauseja, eli perinteisiä kievareita tai ravintoloita.

KUVA 29 & 30. Wirtshaus Hutterin terassi ja Schreiberhaus heuriger-ravintola Kremsissä (Kuvat: Sanna Tukiainen 2012)

Ala-Itävallassa on lanseerattu myös toinen elämästä nauttavia paikallisia ja matkailijoita hyödyttävä konsepti nimeltä Niederösterreichische Wirtshauskultur eli Ala-Itävaltalainen kievarikulttuuri. Ajatuksen takana oleva yhdistys perustettiin jo vuonna 1996 ja sen tarkoituksena oli edistää aitoa Ala-Itävaltalaisista ruokakulttuuria, yhteistyötä paikallisten ravintoloiden ja tuottajien kesken ja tarjota aitoja alkuperäisiä kulinaarisia nautintoja vieraille. Aluksi mukaan lähti noin 100 ravitsemusliikettä, mutta nykyisin eri puolilta provinssia löytyy yli 270 Wirtshauskulturin merkkiä kantavaa ravintolaa ja kievaria. (Niederösterreichische Wirtshauskultur.)

4.7 Muita aktiviteetteja

Muita suosittuja aktiviteetteja alueella on ovat esimerkiksi Tonavan jokiristeilyt halki upean Wachau laakson. Risteily-yhtiöt tarjoavat myös erilaisia teemaristeilyjä esimerkiksi kauden ruoka-aineisiin, viiniin, tiettyihin juhlapäiviin jne. liittyen. Ohjelmasta löytyy esimerkiksi kreikkalainen ilta, sunnuntain brunssiristeily, Austropop-musiikkiristeily, kesäillan unelma iletulituksella ja syksyn herkut risteily. (DDSG Blue Danube.)

KUVA 31. Tonavan laakso ja Dürnsteinin historiallinen kaupunki ovat suosittuja jokiristeilyn kohteita (Kuva: Lois Lammerhuber, Welterbesteig)

Useat eri tahot, kuten tislaamot, museot, viinintuottajat, hotellit ja matkailujärjestöt tarjoavat matkailijoille paljon erilaisia valmiita ohjelmia, kuten viskintislausnäytöksiä,

seppätyönäytöksiä, viini-iltamia museossa, ohjelmaa lapsille kuten aasinajokortti ja niin edelleen (Donau Niederösterreich: Natur.Wein.Wandern 2012, 10-35).

5 MATKAILUTARJONNAN ANALYYSI

5.1 Analyysi kriittisten piirteiden mallin mukaan

Aloitan Wachau, Kamptalin ja Kremstalin alueiden matkailutarjonnan analysoinnin Getzin ja Brownin (2006) kriittisten piirteiden mallilla. Kyseinen mallihan siis jakoi viinimatkailijan elämyksen kolmeen osa-alueeseen: keskeiseen viinituotteeseen, kohteen keskeisiin ominaisuuksiin sekä kulttuuriseen tuotteeseen, joihin kuhunkin kuului useampia tekijöitä (Kuvio 2). Aloitan viinimatkailijalle olennaisimmasta keskeisestä viinituotteesta ja jatkan kahteen muuhun osa-alueeseen ja tarkastelen miten nämä kriteerit täyttyvät Wachau, Kremstalin ja Kamptalin tarjonnassa.

5.1.1 Keskeinen viinituote

Vierailijaystävällisten viinitilojen kriteeri täyttyy alueiden tarjonnassa mielestäni varsin hyvin. Useat viinitilat ovat avanneet ovensa matkailijoille, tarjoavat opastettuja kierroksia kellareissaan ja viinitarhoillaan, järjestävät mahdollisuuksia viinien maisteluun ja mukaan ostamiseen. Henkilökunta ainakin niissä kohteissa, joissa olen itse vierailut, oli hyvin ystävällistä ja asiantuntevaa. Näitä kohteita ovat muun muassa Zottl Weingut, Winzer Krems, Loiseum, Domäne Wachau ja Nikolaihof. Tapaamani henkilöt kertoivat monipuolisesti ja kiinnostavasti tilastaan, viineistään ja toiminnastaan myös sellaiselle henkilölle kuin minä, joka on kiinnostunut viineistä, mutta ei omaa suurta tietomäärää aiheesta.

Alueella on huikea määrä viinitiloja ja vinoteekkeja, joissa pääsee vierailemaan, maistelemaan viinejä ja ostamaan niitä, joten tämä aspekti täyttyy ehdottomasti Wachau, Kremstalin ja Kamptalin tarjonnassa. Kuten aiemmin tekstissä mainittiin, alueilta löytyy myös kuuluisia viinivalmistajia, jotka mainitaan esimerkiksi kuuluisassa Hugh Johnsonin vuosittain ilmestyvässä viinioppaassa. Alueen rieslingeistä ja eritoten grüner veltlinereistä on paljon puhetta alan julkaisuissa.

Opastettuja kierroksia järjestetään pääasiassa suuremmilla viinitiloilla (Winzer Krems, Loiseum, Domäne Wachau) joilla on siihen riittävät tilat ja resurssit. Pienemmällä tuotta-

jilla ei ole aina mahdollisuutta ottaa vastaan suurempia ryhmiä, tai heidän viinintuotantotilansa ovat juuri sitä: viinintuotantotiloja, eivätkä vastaa matkailijoiden monesti romantisoitua käsitystä viinikellareista puutyynyreineen ja lyhtyvalaistuksineen.

Mitä festivaaleihin ja tapahtumiin tulee, niitä on tarjolla runsaasti, mutta ne keskittyvät varsin lyhyelle aikaa vuodessa. Syksyllä tapahtuu jatkuvasti alueen viinikyliissä ja kaupungeissa, mutta kevät ja kesä, jolloin paljon matkailijoita on liikkeellä, ovat hiljaisempia viinifestivaalien puolelta.

Tuttujen viinitilojen läsnäoloon alue itsessään ei taas voi vaikuttaa. Kun vierailija saapuu alueelle ensimmäistä kertaa, ovat kaikki kohteet hänelle uusia ja tuntemattomia. Tämä kriteeri toteutuu vasta kun matkailija saapuu alueelle toistamiseen ja on jo tutustunut alueen tarjontaan aiemmalla matkallaan.

5.1.2 Kohteen keskeiset piirteet

Kuten aiemmissa kappaleissa jo todettiin, tarkastelun kohteena olevien kolmen viinialueen ja eritoten Wachau alueen maisemat ja luonto yhdessä idyllisten viinikylien ja viinitarhojen kanssa kilpailevat Euroopan kauneimpien viinialueiden tittelistä. Tällä perusteella kohteen keskeisten piirteiden kriteeri viehättävistä maisemista täyttyy täysin. Ilmastoltaan alueet eroavat toisistaan hieman Tonavan vaikutuksen ja ilmastollisten alue-rajojen vuoksi, mutta kaiken kaikkiaan pitkä kesä ja syksy leppoisine lämpötiloineen ilman ääri-ilmiöitä lukeutunevat miellyttäväksi ilmastoksi useimpien mielestä.

Keskihintainen majoitus on yksi kohteeseen liittyvistä tekijöistä, joka sekin toteutuu suhteellisen hyvin. Alueilta on mahdollista löytää edullista majoitusta pienempien majoitustalojen ja aamiaismajoituspaikkojen muodossa, mutta useimmat varsinaiset hotellit ovat jo hieman hintavampia. Lisäksi, mikä lukeutuu kohtuuhintaiseksi, on hyvin subjektiivista: toisen kohtuuhintainen on toiselle jo kallis ja päinvastoin. Voi kuitenkin todeta, että alueilta löytyy majoitusta kaikista hintaryhmistä, jolloin kohtuuhintaisuuden kriteerin olettaisi täyttyvän, oli viinimatkailijan käsitys kohtuuhintaisuudesta mikä vain.

Informaation hankkimisen ja helposti merkittyjen vaellusreittien kohdalla ulkomainen viinimatkailija törmää helposti kuitenkin ongelmiin. Jälleen omiin kokemuksiin perus-

tuen voi todeta, että kieli tuottaa monesti ongelmia alueilla. Lähes sataprosenttisesti kaikki kyltit ja merkinnät, joita löytää julkisilta paikoilta (tai vaellusreittien varrelta) näillä alueilla, ovat saksaksi. Samoin ongelmia voi tulla, kun kyseessä on pienempi matkailukohde, kuten vaikkapa Rohrendorf, jossa järjestetään joka syksy Kellergassenfest. Kunnan omilla sivuilla, jossa on oma osastonsa viinille ja juuri kyseiselle festivaalille, ei ole mahdollisuutta vaihtaa kieltä englanniksi. Samoin vanhemman itävaltalaisväestön kanssa voi törmätä kielimuuriin: läheskään kaikki esimerkiksi ravintoloitsijat eivät puhu välttämättä englantia. Viinimatkailija, jos tämä ei ole tuttu saksankielen kanssa, voi siis törmätä informaation hankinnassa ongelmiin.

Alueen matkailutoimijoiden ja useimpien merkittävien kohteiden, kuten Winzer Kremsin, Loisiumin ja Domäne Wachau sekä esimerkiksi Stift Melkin internetsivut löytyvät kuitenkin myös englanniksi ja ainakin osa painetusta materiaalista on niin ikään saatavilla englanniksi. Samoin tällaisten suurempien matkailuattraktioiden henkilökunta puhuu sujuvaa englantia, joten heidän kanssaan on helppo asioida

Alueiden matkailutarjonta, kuten voi todeta edeltävästä luvusta, ei rajoitu pelkästään viiniattraktioihin. Alueella on huima määrä historiallisia ja kulttuurikohteita, musiikkia, museoita, risteilyitä ja ulkoilumahdollisuuksia. Nähtävää ja erilaisia kohteita on itse asiassa niin paljon, että niillä täyttäisi helposti kulttuuriloman ilman ensimmäistäkään viinitilavierailua. Huomionarvoista on kuitenkin se, että näillä alueilla historia, kulttuuri, luonto ja viini ovat läheisessä yhteydessä toisiinsa ja useimmissa kohteissa, kuten vaikkapa Loisiumin viinimaailmassa, useampia näistä aspekteista kietoutuu erottamattomasti yhteen.

5.1.3 Kulttuurituote

Brownin ja Getzin (2006) mallin pohjalta viinimatkailijan kannalta olennaisiin kulttuurituotteen osatekijöihin kuuluvat ainutlaatuinen majoitus paikallisilla piirteillä, fine dining ja gourmet ravintolat, perinteiset viinikylät sekä kaupat ja markkinat, joilla on saatavilla paikallisia maatalouden tuotteita.

Alueella on tarjolla majoitusta, joilla on selkeästi paikallinen leima. Kun puhutaan ainutlaatuisesta majoituksesta, mieleen tulee alueen vanhoihin kartanoihin tai linnoihin

perustetut majoitusliikkeet, joissa ainutlaatuisuuden kriteeri täyttyy, mutta nämä eivät hintansa puolesta sovi enää kohtuuhintaisuuden määritelmään, joka oli olennainen tekijä edellisen kappaleen keskeisissä kohdetekijöissä.

Gourmet ja fine dining ravintoloita alueelta löytyy mukavasti. Työssä jo aiemmin esitelty Loibnerhof ja Nikolaihof ovat hyviä esimerkkejä tällaisista ravintoloista. Toki korkeatasoisia fine dining ravintoloita on paljon muitakin, mutta tässä yhteydessä riittänee tieto, että tämä kriteeri täyttyy alueilla hyvin.

Perinteiset viinikylät ovat yksi Wachau, Kremstalin ja Kamptalin viehätysten kulmakivistä. Rohrendorf, Weissenkirchen, Spitz, Loiben – kaikki nämä ja monet muut alueiden kylät sijaitsevat keskellä historiallisia viininviljelyalueita, niitä ympäröi viinitarhat, ja viininviljely on ollut ja on edelleen yksi kylän pääelinkeinoista. Viinimatkailija ei missään nimessä pety tässä suhteessa alueiden tarjontaan.

Aiemmin on jo esitelty Spitzin Marillenkirtag, jolloin kylän torilla on saatavilla kaikkea mahdollista alueen erikoisuuteen, aprikooseihin, liittyen. Samoin Dürnsteinistä puhuttaessa nousi esille kaupungin monet pienet puodit, joissa on saatavilla kaikkea alueen tuotantoa hilloista likööreihin. Näiden lisäksi esimerkiksi Kremsissä pidetään perinteisiä toripäiviä, jolloin alueen viljelijät ja muut tuottajat tulevat torille myymään tuotteitaan. Viinimatkailija löytää siis helposti markkinoita ja puoteja, joista voi ostaa paikallisia tuotteita.

Kaiken kaikkiaan Wachau, Kremstal ja Kamptal täyttävät tämän viinimatkailijoiden toiveita ja odotuksia heijastelevan mallin eri kohdat ja kriteerit varsin kiitettävästi. Tällä perusteella voi sanoa, että alueiden winescape ei rajoitu vain suppeaan määritelmään viinintuotannosta, viinitarhoista ja viinitiloista, vaan se syleilee käsitteen koko laajaa määritelmää luonnollisen maiseman, miljöön, ihmisten, kulttuuriperinnön, kaupunkien, niiden arkkitehtuurin ja artefaktien kanssa.

5.2 Analyysi terroir-milieu-territory/region-landscape –konseptin mukaan

Crocen ja Perrin (2010) muotoilema terroir-milieu-territory/region-landscape – konsepti tuo viinimatkailijan kokemukseen paljon aineettomampia aspekteja, kuin edellä käytetty

kriittisten piirteiden malli. Crocen ja Perrin mallissa liikutaan myös paljon subjektiivisemmalla alueella, ja monet tekijät, jotka ovat mukana mallissa, ovat hyvin sidoksissa jokaisen henkilökohtaiseen kokemukseen ja taustaan, ja näin ollen absoluuttisia objektiivisia totuuksia valituista viinialueista ei pysty tämän mallin perusteella luomaan. Mallia hyödyntäen voi kuitenkin kartoittaa alueiden matkailutarjonnan potentiaalia vastata mallin eri osa-alueisiin ja tutkia, pystyykö tällä tarjonnalla periaatteessa luomaan kontaktin viinimatkailijan ja alueen eri ulottuvuuksien välille (Kuvio 1).

Vierailemalla viinitiloilla, maistelemalla tuottajan omia viinejä, tutustumalla viljelijän viinitarhoihin ja näin pääsemällä havainnoimaan paikan sijaintia, ilmastoa ja maaperää, viinimatkailija pääsee kosketuksiin paikan terroirin kanssa. Samalla viinimatkailija pääsee kosketuksiin viinin syntypaikan kanssa. Lähes mikä tahansa viinitila, jonka viinitarhat ovat itse viinikellareiden tai vinoteekin lähellä käy tämän ulottuvuuden saavuttamiseen, esimerkkeinä otettakoon vaikka Domäne Wachau tai Zottl Weingut.

Milieuta tai miljöötä ja sen edustamaa yhteistä perintöä ja identiteettiä on vaikeampi havainnoida, sillä kyseessä ei ole mikään aineellinen asia. Tarkkailemalla ympäristöään viinikohteessa, ihmisiä ja heidän vuorovaikutusta, saa ehkä jonkinlaisen kuvan yhteisön identiteetistä ja perinnöstä. Katukuvassa näillä viinialueilla usein näkee vanhempia ihmisiä perinteisissä kansallisasuissa aivan arkenakin, mikä heijastaa yhteistä perintöä. Jos matkailija sattuu ymmärtämään saksaa, hän myös kuulee kuinka alueella on aivan oma omintakeinen murteensa, joka poikkeaa huomattavasti saksan kirjakiielestä ja Itävallan muista alueista. Oma kieli, murre kantaa mukanaan myös yhteisön perintöä ja identiteettiä. Itse matkailutarjonnan puolesta tähän ulottuvuuteen vastaavat vanhaa perua oleva heuriger kulttuuri tai Spitzin aprikoosifestivaalien paraati. Matkaamalla halki alueen ja hankkimalla yleiskuvan viinikylistä ihmisten kotina saa myös jonkinlaisen käsityksen siitä, mitä paikka edustaa ja mihin se on kenties menossa.

Territoriota ja aluetta on taas helpompi havainnoida kuin edeltävää miljöötä. Viinimatkailija pääsee kosketuksiin tämän aspektin kanssa tutustumalla alueen historiaan, taiteeseen, ruokakulttuuriin ja kulttuurikohteisiin (Croce & Perrin 2010, 21). Kohteita, jotka tarjoavat tilaisuuden tähän on Wachau, Kremstalin ja Kamptalin alueella lukuisia, alkaen esimerkiksi Loisiin historiallisista kellareista, siirtyen Stift Melkin luostariin, joka vuosisatojen ajan on ollut alueen kulttuurinen keskus ja kantaa mukanaan pitkää historiaa ja jatkamalla matkaa vaikkapa Nikolaihofin historiallisiin kellareihin ja huip-

puravintolaan, joka edustaa paikallisen ruokakulttuurin menneisyyden ja nykypäivän kohtaamista.

Infrastruktuurin ja palvelujen osalta ne, joita matkailija todennäköisimmin havainnoi, ovat tiet ja kulkuyhteydet, majoitus ja ravintolapalvelut sekä mahdollisesti pankki- ja terveystalot. Niiden taso ja toimivuus kertoo paljon matkailijalle territorista ja alueesta sekä osin alueen elintasosta. Pysähtymällä jossain lukuisista heurigerista millä tahansa kohteena olevasta kolmesta viinialueesta viinimatkailija pääsee kosketuksiin aitojen paikallisten ihmisten kanssa, jotka elävät satoja vuosia vanhaa perinnettä ja joiden kautta matkailija pääsee itsekin ymmärtämään elämää ja paikan todellisuutta.

Maisemaan liittyviin tekijöihin Wachau, Kremstalin ja Kamptalin viinimatkailijan on helpointa päästä sisälle. Vaellus halki viinitarhojen ja Tonavan varren kukkuloiden, viinikyläiden ja ohi historiallisten raunioiden vie viinimatkailijan todella sisälle maisemaan. Moniaistisen kokemuksesta saa esimerkiksi maistelemalla Wachau aprikooseja tarhoilla tai pysähtymällä lasilliselle viiniä heurigerissa suoraan sen syntysijoilla. Kokemus ei silloin jää vain tarkkailun ja ihastelun asteelle, vaan viinimatkailija todella elää ja kokee maiseman ja paikallisen todellisuuden.

Kaiken kaikkiaan Wachau, Kremstalin ja Kamptalin viinimatkailutarjonnalla on kaikki mahdollisuudet tarjota viinimatkailijalle tilaisuus tavoittaa kaikki *terroir-milieu-territory/region-landscape* –konseptin ulottuvuudet ja näin rikastuttaa vierailijan matkakokemusta. Toki tämä edellyttää viinimatkailijalta omaa motivaatiota yhdistää kaikki nämä ulottuvuudet lomaansa.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tämän opinnäytetyön alussa esitettiin kaksi tutkimuskysymystä:

- 1) Millainen on Wachau-Kamptal-Kremstal alueen matkailullinen tarjonta?
- 2) Miten tämä tarjonta vastaa viinimatkailijoiden odotuksia ja vaatimuksia?

Opinnäytetyön kuluessa näihin kysymyksiin haettiin vastauksia keräämällä yhteen Wachau, Kamptalin ja Kremstalin matkailullinen tarjonta rajaamatta sitä kuitenkaan pelkästään viiniattraktioihin. Kuten jo alun viinimatkailijan esittelyssä todettiin, viinimatkailija kaipaa laajaa matkailuelämystä, johon kuuluu myös mahdollisuus nähdä ja tehdä paljon erilaisia asioita.

Kun alueiden matkailutarjonta lohkottiin kategorioihin, saatiin varsin laaja ja hyvä kuva siitä, minkälaisia attraktioita ja palveluja alue tarjoaa matkailijoille. Lopputuloksena ensimmäiseen tutkimuskysymykseen voidaan todeta, että alueiden matkailutarjonta on hyvin monipuolinen ja tarjoaa kiinnostavia kohteita ja aktiviteetteja erilaisille matkailijoille erilaisine kiinnostuksen kohteineen, pääpainon ollessa historiassa, kulttuurissa, maisemassa, ruoassa ja viinissä.

Kun näiden kolmen viinialueen, Wachau, Kremstalin ja Kamptalin, matkailutarjontaa peilasi Brownin ja Getzin (2006) kriittisten piirteiden mallia vasten, johon on siis kerätty viinimatkailijan näkökulmasta heidän viinilomansa olennaisimmat tekijät, lähes kaikki kriteerit täytyivät liehuvin lipuin. Vain informaation saatavuus ja englanninkielisten opasteiden puute olivat selvästi alueen ongelmakohtia. Tästä voidaan päätellä, että alueen matkailutarjonta on pitkälle kehittyntä ja tarjoaa viinimatkailijalle liki kaikki ne olennaiset, omaleimaiset piirteet ja asiat, joita he matkaltaan odottavat. Mukana näissä kriteereissä oli tosin sellaisia seikkoja kuin miellyttävä ilmasto ja kohtuuhintainen majoitus, jotka molemmat ovat varsin subjektiivisia asioita. Mikä on yhden mielestä miellyttävä ilmasto tai kohtuullinen hinta ei ole sitä jonkun toisen mielestä. Kuitenkin koska hintahaitari majoituksessa on laaja ja ilmasto on leppoisa ilman ääri-ilmiöitten vaihtelua, näiden kriteereiden voi yleistäen sanoa täyttyvän kohteessa.

Terroir-milieu-territory/region-landscape-konseptin ulottuvuuksien täyttymistä on vaikeampi tutkia monien aspektien ollessa subjektiivisia ja aineettomia. Kuitenkin, kun nämä aspektit ja niiden sisältämät osaset kävi läpi ja vertasi Wachau, Kremstalin ja

Kamptalin laaksoissa tarjolla oleviin aktiviteetteihin ja kohteisiin, kävi ilmi, että mikäli matkailija on motivoitunut kokemaan viinimatkansa ja kohteensa mahdollisimman moniulotteisesti, näillä alueilla sen matkailutarjonnan puitteissa se on mahdollista. Tämä totta kai vaatii matkailija oman halun kokea kaikki konseptin sisältämät ulottuvuudet, mutta edellytykset tehdä niin ovat kaikki paikallaan.

Kaikkien ulottuvuuksien yhdistäminen viinimatkaan ei itse asiassa vaatinut kaikin paikoin alueen matkailutarjontaan ja järjestettyihin palveluihin turvautumista. Tietyissä kohdissa pelkkä kohteessa olo ja sen tarkkailu ja huomioiminen ja siellä avoimin mielin liikkuminen riittivät tietyn ulottuvuuden saavuttamiseen. Näin kävi esimerkkinä miljöön tuomisessa lomakokemuksen yhteyteen.

Toisissa kohdin puolestaan kohteessa sijaitsevan matkailuattraktion tai yrityksen palvelut olivat lähes välttämättömiä. Kun haluaa tutustua alueen kulttuuriperintöön tai historiaan, tulee matkailijan vierailta jossain historiallisessa tai kulttuurikohteessa, kuten vaikka Melkin luostarissa, kuunnella tai lukea sen menneisyydestä ja nykyisyydestä ja havainnoida ympäristöä. Ruokakulttuuriin tutustuakseen matkailijan tulee vierailta vaikkapa viinitilalla, wirtshausissa tai heurigerissa ja maistella paikallisia ruokia ja viinejä. Näihin aspekteihin tutustuminen ilman attraktion tarjontaa tai palveluntarjoajaa on lähes mahdotonta.

Vastauksena toiseen tutkimuskysymykseen voidaan siis sanoa, että näiden kolmen viinialueen – Wachau, Kremstalin ja Kamptalin – muodostama matkailullinen alue vastaa viinimatkailijan odotuksiin ja vaatimuksiin kaikilla tasoilla niin kriittisten piirteidensä kuin viinimatkakokemuksen ulottuvuuksiensa puolesta erittäin hyvin ja monipuolisesti. Matkailija saa todennäköisesti alueilta irti sen kokemuksen, jota hän sinne lähti hakemaan.

Ylipäättään alueiden matkailuun liittyen voi todeta, että kieliongelmaan erityisesti pienempien matkailuyritysten kohdalla tulisi miettiä ratkaisuja. Saksankielinen informaatio ei riitä, vaan ulkomaiset matkailijat tarvitsevat tarpeellisen ja kiinnostavan informaation myös muilla kielillä, esimerkiksi englanniksi.

Toisekseen, alue on varsin vähän tunnettu Itävallan ulkopuolella ja intohimoisien viininystäviä lukuun ottamatta monet eivät tiedä Itävallan viinimatkailupotentiaalista.

Markkinointitoimenpiteitä voisi ajatella tehtäväksi alueiden tunnettuuden lisäämiseksi. Toisaalta, kenties nämä alueet haluavatkin pysyä vähemmän tunnettuina viinin ja kulttuurin ystävien kohteina ja välttää suurempien matkailijamäärien mukanaan tuomia negatiivisia vaikutuksia ja ongelmia.

Tätä tutkimusta tehdessä minulle kävi entistä paremmin selväksi, että Itävallalla on valtaiset matkailulliset resurssit käytössään ja niitä hyödynnetään varsin tehokkaasti. Alueita Itävalta, vaikka onkin vähemmän tunnettu alueena etenkin Itävallan ulkopuolella, pullistelee kiinnostavia matkailukohteita sen kiehtovan historia ja rikkaan kulttuurin ansiosta. Wachau, Kremstalin ja Kamptalin alueet olivat tuttuja jo entuudestaan, ennen kuin aloitin tiedon ja materiaalinkeruun tätä työtä varten, mutta nyt kun järjestelmällisesti useiden viikkojen kuluessa joutui pureutumaan kaiken tyyppisiin matkailukohteisiin ja niiden arvoon ja merkitykseen viinimatkailijan kannalta, myös oma käsitykseni näistä viinialueista muuttui ja avartui. Näiden alueiden winescape on monipuolisempi, paremmin koordinoitu ja verkostoitunut kuin olin arvellut ja alueilla on edelleen kasvupotentiaalia viinin- ja kulttuurin ystävien kohteena.

Ylipäättään prosessin alussa asetetut tavoitteet ymmärtää paremmin Wachau, Kremstalin ja Kamptalin matkailualueita ja tarjontaa tuntuu toteutuneen. Erityisen antoisaa työtä kirjoittaessa oli oppia lisää tästä alueesta, joka oli minulle jo ennestään tuttu. Yhdistämällä omaan kokemukseen ja tietoon nyt uutta informaatiota eri lähteistä pystyi luomaan paremman ja monipuolisemman kuvan alueesta.

LÄHTEET:

- Alebaki, M. & Iakovidou, O. 2011. Market Segmentation in wine tourism. A comparison of approaches. *Tourismos: An international Multidisciplinary Journal of Tourism* 6/2011. Luettu 26.9.2012.
http://www.chios.aegean.gr/tourism/VOLUME_6_No1_art07.pdf
- Austrian Wine Marketing Board. Lower Austria. Luettu 15.10.2012.
<http://www.austrianwine.com/our-wine/wine-growing-regions/niederoesterreich-lower-austria/>
- Austrian Wine Marketing Board. Maps. Luettu 15.11.2012
<http://www.austrianwine.com/facts-figures/maps/maps-of-the-wine-growing-regions/>
- Austrian Wine Marketing Board. The New appellation Wines in Austria (DAC). Luettu 15.10.2012.
<http://www.austrianwine.com/our-wine/the-new-appellation-wines-in-austria-dac/>
- Austrian Wine Marketing Board. The Romanic System. Luettu 15.10.2012
<http://www.austrianwine.com/our-wine/the-new-appellation-wines-in-austria-dac/the-romanic-wine-system/>
- Carlsen, J. & Charters, S. 2006. *Global Wine Tourism. Research, Management and Marketing*. CABI
- CIA World Fact Book. Austria. Luettu 15.10.2012
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/au.html>
- DDSG Blue Danube. 2012. Themenfahrten Wachau. Luettu 26.10.2012.
http://www.ddsg-blue-danube.at/de/themenfahrten_themenfahrt_wachau_september.php
- Dominé, A. 2008. Viini. H. F. Ullmann
- Donau Niederösterreich. 2012. Natur Wein Wandern.
- Gemeinde Rohrendorf. 2012. Kellergassenfest. Luettu 20.10.2012
<http://www.rohrendorf.at/php/wein.php?show=Kellergassenfest>
- Getz, D. & Brown, G. 2006. Critical success factors for wine tourism regions. A demand analysis. *Teoksessa Tourism Management* 27.
- GMI The Global Meetings Industry Portal. 2012. Vienna Number One Convention Destination Worldwide – Again. Luettu 24.10.2012
<http://www.gmiportal.com/index.php/26-news-from-the-global-meetings-industry/industry/14387-vienna-number-one-convention-destination-worldwide-again>
- Goeldner, C. & Richie, J. 2006. *Tourism Principles, Practices, Philosophies*. 10. Paines. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons inc.

- Goulding, S. (toim.) 2008. Eyewitness travel. Austria. Iso-Britannia: DK Eyewitness Travel Guides.
- Gregston, B. 2007. Travellers Austria. Thomas Cook Publishing.
- Hall, C. & Sharples, L. 2008. Food and wine festivals and events around the world. 1. painos. Elsevier Ltd.
- Jacksonville Wine Guide. Austria Wine Map. Luettu 31.10.2012
<http://jacksonvillewineguide.zippykidcdn.com/wp-content/uploads/2012/07/Austria-Wine-Map.gif>
- Johnson, H. 1995. Suuri viinikirja. 4. painos. Helsinki: Tammi.
- Johnson, H. 2011. Viiniopas 2012. Gummerus.
- Koskelo, A. 2011. Aikansa tuote: viinikapinallinen Gottfried Lamprecht. Proresto-lehti 1/2011 s. 44.
- Loisium Weinwelt. Luettu 31.10.2012.
<http://www.loisiumlangenlois.at/weinerlebnis/index.php>
- Lominé, L. & Edmunds, J. 2007. Key Concepts in Tourism. Palgrave MacMillan
- Maps of Europe. Map of Austria Region Country. Luettu 31.10.2012
<http://maps-of-europe.blogspot.fi/2012/08/map-of-austria-region-country.html>
- MEK. 2012. Tutkimukset ja Tilastot. Luettu 23.10.2012.
[http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/\(Pages\)/Tutkimukset_ja_tilastot](http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/(Pages)/Tutkimukset_ja_tilastot)
- Niederösterreich-Information. 2012. Garten Sommer 2012.
- Niederösterreich-Information. 2012. Genussurlaub im Weinherbst Niederösterreich.
- Niederösterreich-Information. 2012. Kurz Urlaub machen in Niederösterreich.
- Niederösterreich-Information. 2012. Weinstraße Niederösterreich.
- Niederösterreichische Nachrichten. 16.4.2012. Niederösterreichs Wein setzt auf Alle Neune. Luettu 1.11.2012.
<http://www.noen.at/leben/kulinarisch/wein/art39355,385063>
- Niederösterreichische Wirtshauskultur. Luettu 26.10.2012.
http://www.wirtshauskultur.at/default.asp?tt=WHK_R5
- Nikolaihof. Luettu 26.9.2012. <http://www.nikolaihof.at/en/vineyard>
- Offizielles Tourismus- und Kulturportal des Landes Niederösterreich. Festival highlights. Luettu 15.10.2012. http://www.niederösterreich.at/portal/en/?tt=NOEEN_R51

Offizielles Tourismus- und Kulturportal des Landes Niederösterreich. Genussvoll wohnen. Luettu 26.10.2012.

http://www.niederösterreich.at/portal/default.asp?tt=NOE09_R45&id=71972

Offizielles Tourismus- und Kulturportal des Landes Niederösterreich. Schloss Grafenegg. Luettu 5.10.2012.

http://www.niederösterreich.at/portal/default.asp?tt=NOE09_R19&id=124719&q=grafenegg

Statistiks Austria. 2012. Arrivals, overnight stays. Luettu 23.10. 2012.

http://www.statistik.at/web_en/statistics/tourism/accommodation/arrivals_overnight_stays/index.html

Statistics Austria. 2012. Arrivals and overnight stays in tourism - calendar year (2003 to 2011). Luettu 23.10.2012.

http://www.statistik.at/web_en/statistics/tourism/accommodation/arrivals_overnight_stays/029044.html

Stift Göttweig. Gallery. Luettu 3.11.2012.

<https://www.stiftgoettweig.at/site/info/rundgang/fotos/gallery/27.html>

Stift Melk. Luettu 3.11.2012. <http://www.stiftmelk.at/>

Thomas, B., Quintal, V. & Phau, I. n.d. Predictors of Attitude and Intention to Revisit a Winescape. Luettu 3.10.2012.

<http://anzmac2010.org/proceedings/pdf/anzmac10Final00248.pdf>

Tourism Western Australia. 2006. What is a Tourist Attraction? Quick start guide to a Tourism Business. Luettu 4.11.2012.

[http://www.tourism.wa.gov.au/publications%20library/growing%20your%20business/what%20is%20a%20tourist%20attraction%20v3%20211005%20\(final\).pdf](http://www.tourism.wa.gov.au/publications%20library/growing%20your%20business/what%20is%20a%20tourist%20attraction%20v3%20211005%20(final).pdf)

Types of tourism. 2010. Memphis: Books LLC

Vinea Wachau Districtis Nobilis. Codex Wachau.

Welterbesteig Wachau. Impressionen. Luettu 3.11.2012.

<http://www.welterbesteig.at/d/default.asp?m=10&id=99986>

Wine Institute. 2012. World Wine Production by Country. Luettu 15.10.2012.

<http://www.wineinstitute.org/resources/worldstatistics/article87>

World Economic Forum. 2008. Highlights of the The Travel & Tourism Competitiveness Report. Luettu 5.10.2012.

<https://members.weforum.org/pdf/CGR08/Highlights%20of%20the%20Travel%20&%20Tourism%20Competitiveness%20Report%202008.pdf>

Örmä, S. 2008. Viinin kulttuurihistoria. Mediapinta.

